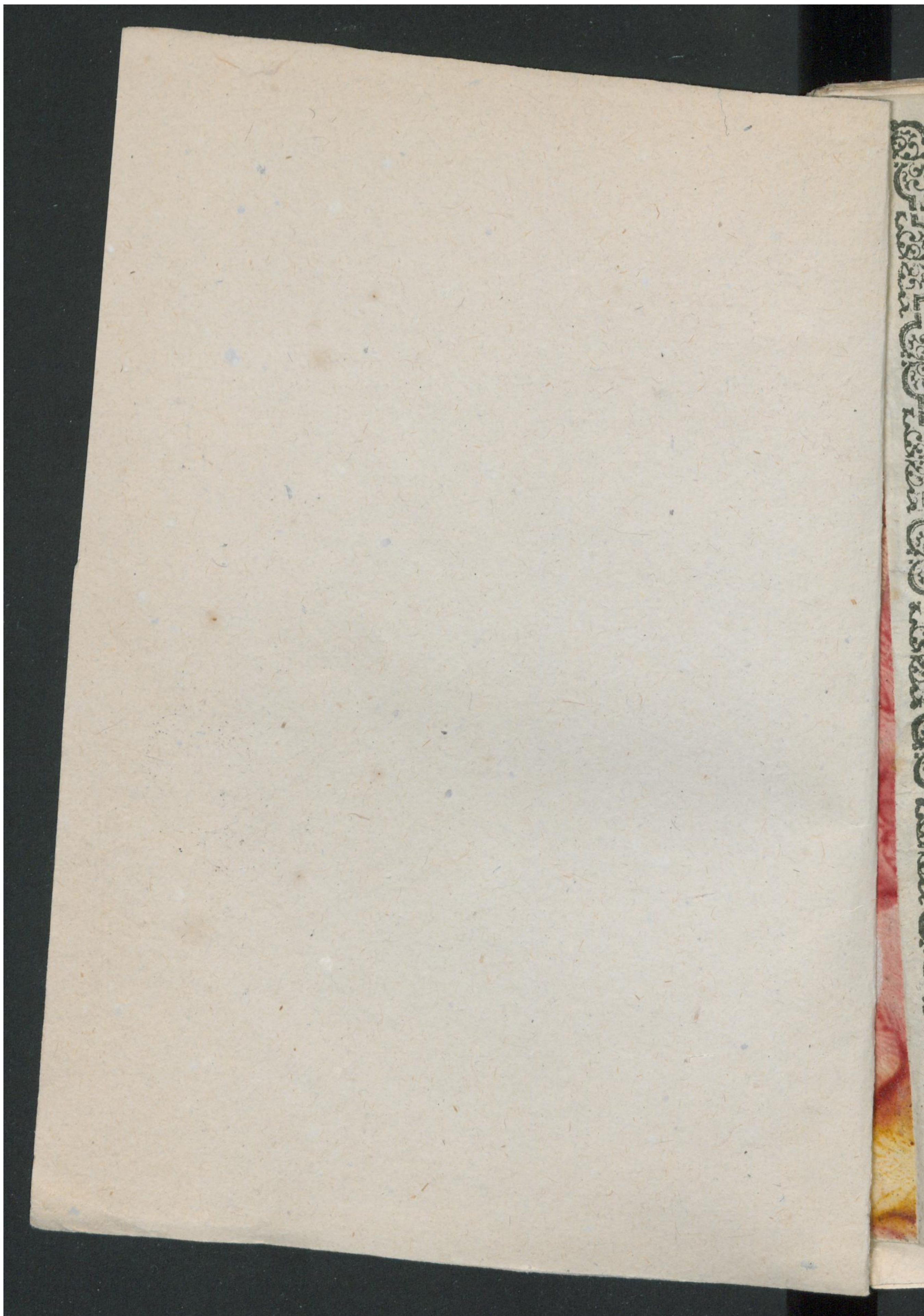

Copije van eenen Brief wt Engelandt ghesonden aen Don Bernardin Mendosa/ Ambassadeur in Vranckrijck van weghen den Coninck van Spaengien/ verclarende den staet van Enghelandt/ contrarie die meyninghe van Don Bernardin/ ende alle zijn toestanders/ so wel Spaengiaerden als anderen.

Desen Brief al was hy ghesonden aen Don Bernardin Mendosa, so zijn nochtans door goet gheluck die copijen daer van, soo wel in Engels als in Françoys, gheuonden in die Camer van eenen Richard Leigh, een Priester van d'oorde der oproer-saeyers, die corteling omgebracht is, om hooch verraet door hem ghewrocht, ter tijt doen die Spaensche Armade in Zee was.

Eerst
Ten beuele van hare Magistet. Ghedruckt tot Londen by J. Vautrollier/ voor Richard Field. Ende nu ghedruct tot Amstelredam by Cornelis Claeszoon.

De Copije van eenen Brief wt Enge-
landt ghesonden aen Bernardin Mendosa/ Am-
bassadeur in Vranckrijck van weghen den
Coninck van Spaengien.

MYn Heer Ambassadeur / hoe wel ick (ten
tyde van t'leste lang duerich schrijuen tot v / aen-
gaende den staet van desen Lande / ende van onse
langhe ghewunste verwachtinghe vant beloofde
secours) niet ghemeent en hadde soodanighe vroe-
lighe oorsaecke soude becomen hebben van eenich
anderwerf schrijuen/ als ick nu hebbe van een beclaechlijcke ver-
anderinghe van saken/ aengaende den staet alhier. Nochtans en
can ick niet ghelaten (al ist met soo veel suchtens als leuens) v te
adueteren/ aengaende die waerheyt onser elendigher conditien/
de welcke voor my ende anderen van onse medeghenooten nu ter
tijt schijnt int verghelijcken van alle voorledene saken tot hoope/
met het teghenwoordighe gants sonder hoop te zijn.

Uwer Ghenade (die het principael bewint tot noch toe ouer-
lang ghehadt hebt/ van alle onse saken/ beyde hier en in Vranck-
rijck / tusschen den Catholijcken Coninck / gheassisteert met die
Potentaten des heylighen verbonts: ende onse landtslieden die
haer begheuen hebben onder ghehoorsaemheydt der Roomscher
Kercke) sal dienen eenighe nieuwe en beter consideratie voor te
nemen / hoe onsen staet beyde voor ons alhier en onsen broederen
op andere plaetsen nu teghenwoordich (als het ware) ghecomen
tot volcomē mistroostinge/ mach wederomme verquickt en ghe-
bracht worden tot eenige nieuwe hoope/ met beter versekerthept
van succes/ dan tot noch toe geschiet is. Om welcker oorsake ick
nootwendich gheacht hebbe v te aduerteren in wat staet dit lant
nu staet / veel anders dan hier te voren wy alhier ende ander op
ander plaetsen ghemeent hadden.

In wat staet Enghelandt nu ter tijdt is na der Catolijcken opinie.

Ghy weet hoe dat wy ghesteunt hebben op seker hoope van
veranderinghe des staets van desen Lande / door middel van de
deuote ende ernstlijcke opeyssinghe van des Paus heylicheyt aen
den Catholijcken Coninck / ende ander Potentaten des heyligen
verbonts haer te onderwinden om dit Coninck-rycke t'inuaderē
en t'ouervallen: ende door v verseckeringhen ende vaste beloften
waren wy lang voor desen in ons ghemoet versekert dat den Ca-
tholijcken Coninck hem onderwonden hadde dit heerlijck feyt/
ende daer van hebben wy van jaer tot jaer ghewacht op het vol-
brenghen: zijnde ghestadichlijckē van v geuoedet om onse hoope
te continueren / eñ dickmael belastet door v ernstlijck versoecken
ende raedinghen onse toestanders alhier goeden moet te gheuen/
niet te swichten (ghelijcker wel vele van sinne waren te doen door
het merrken van ghestadich vertreck) maer ghereet te zijn haer

te voeghen met die buyten lantsche machten/die daer comen sou
den tot desen inval. Niettemin die vertrecken ende verlenghen
der bestemder tijden van de comste des Conincx ghewelt (in son
derheyt ter Zee) hebben soo veel gheweest / dat wy tot den voor
leden voor-iaer waren in volcomen mistroostinghe: in welcker
tijt ghy ons adverteerden met groote versekeringhe dat des Co
nincx bereydinghen / die welcke nu in 3. ofte 4. iaeren herwaerts
toegherust worden/waren als nu t'samen tot volcomē perfectie/
ende souden sonder faute desen Somer comen in onse Zee / met
soodanighen gheweldighen macht / dat gheen Enghelsche vlote
noch van gheheel Christenrijck haer ghewelt souden moghen te-
ghenstaen ofte verdraghen: ende tot meerder versekertheydt eñ
wechneminge van alle twijfel om die voorghenomene conqueste
sekerlijcken te belegghen/soo soude noch daer toe ghevoecht wor-
den die gheweldighe macht die den Hertoch van Parma toegerust
hadde/ ende dit gantsche voorleden jaer ghereet ghehouden in de
Nederlanden/daer met sy landen souden/ ende also soude dit Co-
ninckrijcke beyde ter Zee ende te Lande aengheuallen worden/
eñ een spoedighe conqueste daer van ghemaeckt / Waer toe altijt
by gheset worden diversche redenen/ daer wt besloten worde dat
noch ter Zee noch te Lande eenige groote tegenstant alhier ghe-
vonden soude worden / maer wel een groote menichte van desen
rijcke die haer souden voegen by die wtheemsche machten/ want
andersins sonder soodanighe hulp van hier binnen versekert te
zijn (weet ick wel) stont het altijt in twijfel dat geen wtheemsche
macht soude connen bestaen teghen desen Rijcke / zijnde (als het
oock is) rondtom beset met de Zee/ ende heerlijcken veruult met
meer gheweldich ende stercken volcke dan eenich ander landt in
Christenrijck. Maer door hope van het landen van dese groote
Armade ende onsen toeval tot behulp/waren wy dit gants voor-
leden jaer ghehouden in versekerde hope van volcomen victorie
tot dese voorledē maent. Maer eylaci ende met doorlijcke rouw
moesten wy alle alhier/ende anderen op ander plaetsen/ verlagen
onsen onversienighen val/ van een onmatighe hooghe blijschap/
tot een onmatighe diepe mistroostichheydt / ende t'selue soo haest-
lijcken gheschiet/dat ick wel mach segghen dat wy in 8. oft 9. da-
ghen tijdts van de voorleden maent Julij (t'welck was van het
vertoon van die Catolijcke groote vlote aende Engelsche custen/
ter tijt sy ghedwonghen werdt te vluchten van de Vlaemsche cu-
sten by Calis/ nae de onkundige plaetsen van het coude noorden)
ghespeurt eñ ghesien hebben alle onse hope en al onse bouwinghe
(staende als het nu blijckt op een gewaende conqueste) ga tstijck
overvallen/ ende als oft het ware met een aertbevinghe alle onse
castelē van troost te gronde gebrocht/ de welcke nu (so het schijnt)
maer ghebout waren in die locht/ oft op baren van de Zee/ want
sy zijn al vergaen/eñ verdweenē/iae oock wt onse ghedachten.

Ende hier mede ben ick verbaest / wat ick best soude moghen
dencken van sodanigen werck / so langhe onderhanden gheweest

dat

De Spaensche toerustinghe heeft drie Jaren onderhanden gheweest.

Des Hertogen van Parma zijn machte in Vlaenderen.

Gheen wtheemsche macht coste Enghelant overvallen sonder groote menichte van binnen.

Hoope van victorie der Spaenscher machte / met behulp vā eē menichte in Engelant desen Somer.

Alle' hope der Spaengiaerden is gheuallen in vi. dagē tijst.

dat t'selfde so subijtelijck vernielt is / als door geen middel conde gheschiedē van menschē / oft eenich aertlijcke macht/dan alleenlijcken van Godt. Ende in dien niemant dese leste veranderinge ende val van onse verwachtede Fortuyn can andersins yemandt toe eygenen dan alleenlijcken Godt almachtich / soo is onse sake verseker periculoos oft twijfelachtich watmen daer af sal ordeelen / oft wy dese menighe jaeren het rechte voor-ghehadt hebben ofte niet. Want ick bevinde ende weet dat menige goede eñ wijse menschen die van langhe tijt herwaert heymelijck ghebleven zijn in ernstlijcke devotie tot des Paus autoriteyt / beginnen nu in haer ghemoeden te swichten/ende te mercken dat desen voorghenomen middel van reformatie door des Paus heylicheyt begonnen/niet en mach bestaen voor het aenschijn Godts / midts verlatende het oude ghebruyck der Kercken namentlijck D'excomunicatie, t'welck was d'exercitie des Gheestelijcken sweerts / ende in plaets van dien het Wereltlijcke sweert te nemē/ het selfde gevende in handen van een Monarche om dit Coninckrijck t'overvallen met ghewelt van wapenen / jae de Coninginne daer van te vernielen met al het volck toestandich tot haer : die welcke in ghetrouwer waerheydt nu desen jare door ghenoechsaem proeve bevonden is ontallijck ende onverwinnelijck te zijn. Alsoo dat sommighe beginnen te segghen dat dit voornemen door ghewelt bloetstorten / moorden/ ende conqueste/niet en accordeert met de leeringe Christi/noch met de leeringe van S. Peter ofte S. Paul.

De Catolijcken zijn in twyfel van haer sake/ na dien de hant Gods strydt teghens haer Armade.

Vele Engelsche Catolijcken hebben mishagē aen des Paus reformatie met ghewelt.

Ende om uwer ghenaden die waerheyt te segghen / so bevinde ick nu teghenwoordich een groot ghetal devote ende wijse menschen/de welcke (al ist dat sy blijven by haer vorige Religie) nochtans verdoemen sy dese voorgenome reformatie/door t'bloetstorten eñ ghewelt. Also dat ick van een goet Godt-gheleerde hebbe hooren alegieren een reden van S. Gregorius in dese woorden: Quid de episcopis qui verberibus timere volunt Canones dicunt bene paternitas vestra nouit, Pastores sumus nō percussores. Noua enim est predicatio, quæ verberibus exigit fidem. Dese reden heb ick vā hem onthoudē door dien dat sy schijnt aengenamelijck ghescreven te zijn/maer dese authoriteyt bevelende den Doctoren/ moet ick nochtans nootwendich segghen dat in sekere waerheyt geen dinck dit mael meer schade ghedaen heeft tot onse saecke/dan die ontijdelijcke haestighe vercondinghe alomme in desen Coninckrijcke (al eer dese Spaensche Armade ghereet was om wt te loopen in Zee) van diversche saken so gheschreven als ghedruckt eñ in desen Coninckrijcke overghesonden/om het volck te doen verstaen/dat het gheheele Coninckrijcke soude overvallen ende gheconquesteert worden / dat de Coninginne soude vernielt worden ende alle den Edeldom en mannen van qualiteyt ende rijckdom/ die haer ghehoorsaemden/ende haer wildē voor-staen/ ofte desen overval wilden teghenstaen/ met alle haere famillien wtgheroyt souden werden/ eñ hare plaetsen/hare heerlijckhedē/hare huysen

Die ontijdelijcke vercondinghe der voorgenomene conqueste/ eer die Spaensche Armade ghereet was/ heeft tot die saecke veel quaets ghedaen.

De herten vã alle soorten van menschẽ ontsteken teghens die Spaẽgiaerts voor van tlant t'ouer vallen.

Die ontijdighe verrõdinghe des Paus Bulle heeft veel quaets ghedaen tot die ghemeene saken.

ende landen/ghegeuen souden worden hare ouerweldigers: dese dingen zijn van een yegelijck so hatelijcken aenghenomen/dat de herten van alle soorten van menschen onsteken werden/sommige met toorn/sommighe met vreese/maer meest alle soorten sonder exceptie/waren gheresolueert haer leuen te waghen in tegenstaẽ van allerley ouerval/daer mede (alsoo een yeghelijck seyt) desen Coninckrijcke niet mede ghedreycht en is geweest dese 500. jaren en meer. Dese gheruchten waren in desen Rijcke ouergebracht met goeden gheloone/niet heymelijck/maer in openbaer schriftẽ ende druck/eñ namen diepe wortel in alderley volcken van desen lande: ende voorseker was het te beter te ghelooue/ten eersten door oorsake van een nieuwe Bulle onlancx te Roomen wtghegaen door des Paus heylicheydt/de welcke ick beuonden hebbe wreeder te zijn dan van andere zijne voorgangers/daer door de Coninginne alhier was veruloeckt/ende verclaert werde afgeset te zijn van haer Croon/oock mede den inval ende conquest van desen Rijcke/door den Paus ouergegeuẽ aen den Catolijcken Coninck/het selue te volbrenghen met zijn machten/beyde ter Zee ende te lande/ende de Croone tot hem te nemẽ/ofte de selfde ouer te gheuen aen soodanighen Potentaet als die Paus ende hy souden noemen.

Cardinael Allens boecken hebben groot quaet ghedaen tot de voorgenomene inuasie eñ conqueste.

Ten anderen volchde een langhe verclaringhe van dese Bulle door het ouersenden alhier/van een menichte vã Engelsche boecken binnen Antwerpen gedruckt/effen doen de Spaensche vloot daghelijcx verwacht werde/waer vã den Originael gheschreuen was door den weerdighen vader Cardinael Allen, in April voorleden ghenoemt in zijn eygen schrijuen: den Cardinael vã Engelandt/het welcke boeck soo gheweldelijck/scharpelijck/eñ bitterlijck gheschreuen was/jae (alsoo onse wederpartije seyt) so arrogantlijck/valsLijck/ende lasterlijck teghens den persoon onse Coninginne/teghens haren vader Coninck Hendrick den achsten/teghens alle haren Edeldom/ende Raet/als dat ick inder waerheydt hertelijcken bedroeft was/merckende dat soo vele goede mannen van onse eygen Religie daer mede ghequetst warẽ/door dien datter soude beuonden worden in eenen die gheacht was een vader der kercken/die oock ghebooren was/een ondersaet van dese Croone (al ist dat hy van onse wederpartije verclaert wort/van leeghen afcomst) soodanighe leelijcke/verachte/schandelijcke/ende gheweldighe proposten/soodanighe wreedelijcke ende bloedighe dreygingen ouer een Coninginne/ouer den Edeldom/jae ouer den gheheelen volcke van zijn eyghen lant.

Des Cardinaels haestighe ende wreede schrijuen/wort mispresen van den Catolijckẽ.

Ick ben droeuich ende ouer-droeuich/te vertoonen het gemeen quaet begrijp van dese ongheordineerde ende onbedachte werckinghe van desen Cardinael/van wiens haestighe voornemen ouer soodanighen plaets de gheheele werelt haer vreemt laet hooren/als oft hy daer toe soude ghecomen zijn door corruptie van des Paus suster sonder belieuen van de Collegie der Cardinalen, daer andersins het ghebenedijde voornemen van onsen Heyligen

Vader/

Vader / ende oock het begheeren vanden voorseyden Cardinael/ ieter plaets soude hebben moghen nemen sonder sodanige voor-ghe bloedighe waerschouwinghen/ende dreyghementen van toe-comende ouerval ende conqueste/ door des Catholijcke Coninckx heerlijcke machten.

Daer was oock tot meerder beuestinghe van waerheydt/ghe-noecht tot dese verschrickelijcke Prognosticatien / soodanige an-dere boecken ghedruckt in Spaengien/ende ouergheset in Fran-soys/ (ghelijck van uwer ghenaden vertoont is/) inhoudende se-kere langhe beschrijuinghen ende registeren der Armadē van Ca-stilien, van Andalosien, van Buscayen, van Guipusque, van Portu-gael, van Napels, van Cecilien, van Ragusa, ende andere landen ontrent de Leuant, met menichte van alderley voor-raet sonder mate tot de voorseyde Armade, ghenoechsaem gheacht van mach-te te zijn conqueste te maecken van vele Coninckrijcken / ende landen.

Die menich-te der boeckē die verstroyt zijn om te to-nen de groot-heyt der Spaenscher machtē / heb-ben oock veel quaets ghe-daen.

Ende daer is een groot argument ghestroyt/door onse weder-partije / om die herten der Edeldom van Enghelandt te verwec-ken tegens den Spaengiaerden/(t'welck seer boosl[i]cken bedacht is) te vertoonen het voornemen van desen ouerval / niet alleen-lijcken te strecken ouer Enghelant/ maer ouer het gheheele eylant van Brittaignien: beweghende alle menschē/ in sonderheyt door dese beschrijuinghe acht te nemen op die Armade/ dat daer onder in sonderheyt ghenoemt worden sulcken ghetal van Edeldom/ als Princen/ Marquisen / Grauen / ende Donnen / die alle ghe-noemt zijn auonturiers/ sonder eenighe dienstē ofte souldye/ ende soodanighen ander ghetal van mannen / met groote heerlijcke tittelen/ vele van haer ghenoemt Capiteynē ende Alferen/ sonder diensten/ ende nochtans onder souldye / ende daeromme ghenoemt zijn Onderhout-hebbers/ ende sy seggen dat alle dese/ zijnde ghe-comen met de Armade / sonder eenighe diensten / wel mach ver-moedet werden dat sy ghecomen zijn om te besitten die plaetsen van alle den Edeldom in Enghelandt ende Schotlant/ ende dese dichtinghe heeft meer plaets ghenomen dan sy weert is/ ende al ist dat dese Armadē inder waerheyt wt der matē groot eñ mach-tich waren/ so waren sy nochtans in dese boeckē vermeerdert bo-uen maten te zijn / also dat noyt in eenighe toerustinghe van ghe-heel Christendom in voorighen tijden gheen grooter en conde zijn teghens de Sarasenen ofte Turcken. Ende hier door nam dese Coninginne ende haer gheheele Rijcke oorsaecke / (zijnde aldus ghewaerschout ende beangsticht) met behulp van haren volcke/ zijnde niet alleenlijck (also sy versekert was) tot haer vastelijcken ghenegen / maer oock door ende door verhittet / op te brenghen alle hare machten/ t'haerder beschermi[n]ghe teghens soodanighe ghe prognostiseerde ouervallinghen / alsoo dat in corten tijt haer gheheele Rijck/ eñ alle hoeckē seer spoedichlijcken versien waren met ghewapent volck/ soo wel te peerde als te voet/ ende die selue bestadichlijckē ghetrancert ende gheoeffent/ ende in ordinantie

Waer staet Intertenidos int Enghels voor Onder-houthebbers.

Het waer-schouwē der grootheyt de-ser Armade bero[o]rsaecte die Conin-ginne haer Rijcke in wa-penen te stel-len bouē alle voorighe ghe-bruyck.

ghestelt

ghestelt/ na krijchs ghebruyck/ als tot geenen tijden opt te voren gheweest is/ binnen desen Coninckrijcke.

Hier wert gheen ghelt ghespaert/ om peerden/ wapenen/ gheweer/ cruyt/ ende alle nootwendicheden te versorghen/ oock geen ghebreck int versien van pyonniers toevoeringe/ ende victualie in alle provincien vant gheheele Coninckrijck/ sonder exceptie/ om te wachten op dese Armaden. Ende tot dese ghemeene toerustinghe/ presenteerde hem een yeghelijck ghewillich/ vele presenterdē hare diensten in eyghen persoone/ sonder soudye/ anderen presenteerden gelt voor wapenen/ gheweer/ ende tot betalinghe der soldaten/ een sake seer vreemt/ noyt desghelijcken in desen Coninckrijcke ofte andere plaetsen ghehoort/ ende dese gemeene oorsake beweechde een yeghelijck tot liberale contributie/ dat in het teghenstaen van een overvallinge/ daer inne alles soude verloren gaen/ gheen tijt en was van het zijne te sparen.

De Armade vā Engelant in alle hoecken gereet ghemaeckt.

T'ghetal binnen desen Coninckrijcke ghereet ghemaeckt/ can ick door mijn eyghen wetenschap niet bevestighen/ dan ick hebbe hooren segghen (doen ick bedroeft was/ in het dencken/ t'selfde waer soude zijn) datter was door gheheel Enghelandt gheen plaets/ Oost/ West/ Noorden/ noch Suyden/ oft sy en waren eenmoedich bereyt ten dienste van desen Rijcke/ ende dat sommighe een eenich provincie machtich was een genoechsaem toerustinge te maecken/ tot een Armade van 20000. weerbaer mannen/ ende 15000. van die/ wel ghewapent ende gheweert/ ende in sommighe provincien tot den ghetalle van 40000. weerbaer mannen.

Die seylbare provinciē zijn versien gheweest met 20000. mannen daer sy landē mochten.

Die seylbare landen/ van Cornewal langs die suyt custen van Engelandt tot Kent, ende van Kent oostwaert langs Essex, Suffolke ende NortFolck tot Lincolnesthire (de welcke landen met hare havenen wel uytgheteyckent waren tot u in rechter forme/ doen Francis Throghmorton eerstmael met uwer genaden daer af handelde) waren soo versien met crijchsvolck/ soo van haer eyghen/ als oock met toeval van hulpe haerder naest-liggende plaetsen/ also datter gheen plaets en was te besorgen van het landen van eenighe uytheemsche machten/ maer daer waren binnen 48 uren ghereet te comen ter plaetsen/ boven 20000. weerbaer mannen/ so te peerde als te voet/ met veltgheschut/ victualie/ pionniers/ ende toevoeringen/ ē alle dese waren ghegouverneert door den principalen Edeldom van die Landen/ ē ghebrocht onder ervarene Capiteynen.

Alle de companien warē onder de principale ridders van den

Ende ick heb gehoort van eene sake/ die welcke voorsichtelijcker op dese tyt gheordonneert ende ghehandelt is/ dan in sommighe jaren hier te voren opt ghebruyckt is: dat gelijck de leyders ende bevel-hebbers/ van een yeghelijcke companie/ waren mannen ten Oorloge ervaren: soo was oock om de companien sterck ende vast te maecken/ keur gehouden van die principale Ridders des gheheelen lants/ te velde te brengen haere eyghen lant-besitters/ zijnde stercke mannen ghelandet ende begoedet: waer door alle die machten also versamelt/ waren resolutelijcken van meeninghe

ninge vast te staen by hare lantheeren eñ oversten/ende die oversten mochten haer vertrouwen op haer eyghen lantbesitters. Eñ om te ghedencken een vreemde reden/die ick hebbe hooren sprekẽ die wel is te verwonderen/ (maer t'was my grondich verclaert waer te zijn) als dat een Edelman in Kent, hadde onder zijn companie 150. mannẽ te voet die rijck warẽ in goede meer vã 150000. ponden sterlinex beneffens hare landen: ende soodanighe souden stoutelijck vechten eer sy haer goeden souden willen verliesen/ eñ t'is wel te vermoeden datter meer andere companien ter seluer tijdt gheordonneert waren van soodanighe principale mannen/ beyde van rijckdom ende sterckte.

...ninckrijcke versamelt vã de sterckste eñ rijckste mannẽ / zijnde haer eygẽ lantbesitters eñ dienaers.

Een vreemt ghehoor des rijckdoms vã eẽ companie voet volck.

Ick ben bedroeft oorsake te hebben van dese dinghen aldus te schrijuen: maer om dat ghy sien moecht hoe ghy voormaels zijt bedroogen geweest/door verthoningẽ van de sommige/de welcke geen bewijs en haddẽ die waerheyt van haer verthoon te weten / so beken ick oock in sommighe dingen selue ghemist te hebben / namentlijck / int vermoeden dat wanneer een wtheemsche macht soude gereet gesien zijn geweest in eenighe plaetse van desen Coninckrycke te landen: datter alsdan maer een cleen ghetal souden gheuonden zijn gheweest / gheresolueert te zijn die selue teghen te staen/ ofte die Conninginne te beschermen / eñ dat oock de selue souden zijn gheweest seer onbequaem ten oorloch/onghe-oeffent/rouw eñ gants onwetẽde in alle crijchshandel / oock sonder ghenoechsaem wapenen eñ gheweer / eñ dat oock de Nobiliteyt eñ Edeldom die daer waren in desen Coninckrijcke van onse Religie/ (daer van ghy weet dat wy rekenschap hieldẽ een groot ghetal te zijn doen ghy hier waert in Engelant)al ist dat vele van haer sint die tijt ghestoruen zijn/want nu ter tijt en zijnder niet so veel thienen als wy doen honderen rekenden / dien wy meenden haer seluen bewesen souden hebben als moedige mannen in dese onse ghemeene sake / eñ subtilelijcken souden ouervallen hebbẽ de huysen/ghesinnen eñ sterckten der ketters eñ wederpartyen.

Een dolinghe der ghevluchte Catholijcken in het ghetal haerder toestanders in Engelant.

Maer nu is dit onse elende/dat het Godt belieft heeft (soo my dunckt)om onser sondẽ wille(ofte anders om onse stoute opinien eñ betrouwẽ op onse machten te niet te doen), die herten van alle t'volck al hier te bewegẽ met eẽderley sin eñ couragie dese voorghenomene ouervallinghe tegen te staen/ so wel van die gene dien wy achten Catholijcken te zijn/als oock den ketters: soo dat het opentlijcken ghebleben heeft dat in het ernstlijcke voortgaen ten oorloghe so van cõtributie van gelt/ als oock in ander crychs saken geen onderschept en conde ghespuert wordẽ/ tusschen de Catholijcken eñ de ketteren/ maer aldus den ghedreychden ouerval tegen te staen / iae den persoon van de Coninginne te beschermẽ/ quam ten voorschijne sulcken versameling/ toeloop/ eñ bewillinghe van alle soorten van menschen sonder aensien van Religie/ alsoo dat het scheen sy alle ghelijck bereyt waren te strijden tegen alle wtheemschen/ als oft het hadde gheweest met een hart en een lichaem.

Een bewillinge eñ toeloop der Catolijcken eñ Protestanten. dẽ ouerval tegen te staen.

ghestelt/ na trüchs ghebruyck/ als tot geenen tyden ont te houen

Ende al ist dat sommige weynighe principale edellupden (van de welcke ghy in voortyden de namen ghehadt hebt int register der Catholycken/ daer met ghy wel kennisse ghehadt hebt) ghesonden waren op het geruchte der comste vande Armade in Zee/ tot het eylant van Ely, eñ aldaer ghedwongen te blyuen van haer vorighe vryhept/ gheduerende den tyt der verwachtinge van desen voorghenomenen ouerval: soo heeft het nochtans ghebleken dat sy aldus niet in bedwang waren ghehouden/ om eenige twyfel dat sy met hare machten toestandich souden hebben gheweest onse Armade/ maer alleenlyckẽ daer door kentlyck te maken aen allen onsen vrienden eñ lantslieden in Spaengiẽ eñ in Nederlant/ jae oock aen v seluen (want alsoo hebbe ick het ghehoort dat ghy gheacht zyt/ gheweest te hebben de principaelste Autheur ende Raetsman van dit werck) datter geen hope soude zyn eenige van haer ofte hare vrienden te hebben tot assistentie van dese groote Armade. Eñ in ghetrouwer waerhept/ ick sie nu dat een peghelyck van onse vriendẽ wie sy zyn/ in Spaengien/ Nederlant/ ofte andere plaetsen/ die haer rekeninghe ghemaect hebben van eenighe hulpe teghens de Coninginne ofte teghens haer toestanders alhier/ die souden bedroghen zyn gheweest/ in dien de Armade gepresenteert hadde te landen. Want ick hebbe selue ghehoort dat die beste van die gene die nae Ely gesonden waren/ presenteerden/ eñ dat met hare schriften aen den hoogen raet alhier/ onderteeckent met haer eyghen handen/ dat sy haer eyghen leuen wilden auontueren tot beschermingheder Coninginne/ dien sy noemden hare onghetwyfelde souuerayne vrouwe eñ Coninginne/ tegens alle wtheemsche machten/ alwaren sy ghesonden van den Paus oft door zyn beuel: Ja sommighe van haer lieden presenteerden dat sy in dese questie van den ouerval deses Coninckrycx/ door wtheemschen/ haer eyghen lichamen wilden stellen in de voorste gheleden met hare lantslieden teghens alle wtheemsche/ daer op ick oock ghehoort hebbe door een van myne secreten vriendẽ int hof/ dattet eenmael in goede bereydinge was/ van resolutie onder den Raets-heeren/ dat sy weder ghestelt souden hebben gheweest tot haere vorighe vryhept/ maer die hitte des oorlochs zynde onsteken met wetẽschap van des Coninckx Armade/ zynde datmael ghecomen tot in de Cronie, eñ des Hertogen van Parmes ghereetheydt met soo grooten Armeye en schepen in Vlaenderen daghelycx verwacht zynde in Enghelant te landen/ ia tot Londen te comen/ met een ghemeene murmuratie des volcx teghens alsoodanighe misttroude vã qualitept/ was de oorsaecke des vertrecx van dese Edellieden tot Ely, niet teghenstaende hare presentatien van hare diensten aen de Coninginne/ ende also bluuen sy in des Bisschops paleys/ met toelatinghe van ghenoechsaem wandelinghe aldaer/ gants sonder eenighe ghevanckelyckhept anders dan dat haer niet toe ghelaten en wort te comen in de stadt ofte t'landt/ nochtans aengaende haer Religien dunct my seckerlyck/ zyn sy eñ sullen wel blyuen onder die gehoorsaemhept der kercke tot Roomen

De Edellieden diemẽ qualyck betroude hebbẽ ghepresenteert haer leuen t'auontuiren tegens alle ouervallingẽ hoe sy oock zyn mochten sonder aensiẽ vandẽ Paus oft andere Potentaten.

tot Roomen: Waeromme (hoe wel sy niet en zijn gestelt in perijckel haers levens) sy alleenlijckē beswaert zijn met een boete van gelt/ om dat sy niet en willen comen ter kercken/ Waer door by den ghererchte een deel van haer incomstē geordonneert zijn voor de Coninginne/ eñ de reste haer ghelaten tot onderhout van haer/ haer wijven ende kinderen.

De mistrouwende en zijn niet gestelt in perijckel haers levens om haer religie/ maer ghestelt op eenighe somme van penningen.

By welcke maniere van bewijs/ onse wederpartyen voor stellen/ dat beyde dese edellieden eñ alle anderen van haren qualiteyt ghenadichlijcken ghetracteert worden/ dat sy niet vervolcht en worden om haer religie ter doot (ghelijck sy segghen) ghebruyckt worde in tijdē vā die Coninginne Marie/ eñ gelijck het noch daghelijcken seer wreedelijcken eñ onchristelijck gebruyckt wert (so sy segghen) in Spaengien teghens d'Engelschen/ die daer comen alleenlijcken om hare traffiquen: Eñ nochtans ick ende anderen somtijts heymelijck sprekende/ met sodanighe onser wederpartyen/ als ons dunckt niet rigoureuselijck gheneycht en zijn/ dat eenighe menschen vervolcht souden zijn ter doot/ alleenlijckē om haer der religie/ want om de waerheyt te segghen (eñ ghelijck het een ghemeen spreeckwoordt is) datmen den duyvel niet en sal beliegen) so zijnder seer vele vā onse wederpartyen/ in dat deel niet onghenadich/ dan houden wy haer voor het ombrenghen door wreede tormentē/ eñ het dooden van vele/ beyde hier ontrēt Londen/ eñ op ander plaetsen van desen Coninckrijcke/ die wy houden voor martelaers/ door dien sy met haren doot beluyghen/ hare ghehoorsaemheyt tot den Paus/ ende de Catholijcke kercke van Roomen.

Daer op dese onse wederpartyen (achtēde by haer te zijn eenighe droppelen der bermhertichept) ons antwoorden/ datter niemant by hare weten omghebracht is/ om hare religie/ oft om de bekentenisse van dien: maer om dat sy lieden die ghedoodet zijn/ bevonden zijn geweest/ heymelijck omgegaen te zijn in desen Coninckrijcke/ ende in oncierlijcke maniere/ twelck onse wederpartijen spotlijcken noemen als Roffianen met plumagiē/ eñ andere ornamenten van lichtverwighe cledinghen/ ghelijckformich die hoofsche fatsoenen/ eñ ghebruycken diversche middelen om het volck te beyraten (met dien sy derven avontueren te spreken) niet alleenlijck om haer te versoenen met den Paus eñ die Roomsche kercke/ maer oock om haer in te leyden door beloosten eñ eeden/ af te staen van hare ghehoorsaemheyt tot de Coninginne: oock haer te versaken voor hare souveraine: eñ haer selven los te maken van hare getrouwichept: eñ alle officierē onder haer onwetlijck te houden/ eñ inder conscientien niet en zijn te gehoorsamen/ met vele meer andere sulcke materien (die ick niet te min achte te zijn lichtveerdighe lasteringen) streckende tot dien eynde/ om alle werckingen van alle soodanighe heylige Priesteren (als ghesonden zijn/ met bevel om menschē sielen te winnen) te bewijsen volcomen verraet te zijn teghens de Coninginne eñ dē staet van den Coninckrijck.

Die Jesuiten en wordē niet ghedoot om haer religie/ maer om verraderye.

De oproersaeyende oorde comen meestendeel oncierlijck mismaeckt gelijck Roffianen om t'volck te locken.

Dese

ghestelt/ na truchs ghebruyck/ als tot geenen tijden opt te halen

Dese beweirders van dese vonnissen/ ende doodingē/ arguweren eñ beweiren seer ernstlyck/ dat alle sodanige Priesteren/ Jesuwiten/ gheruchtsaeyers/ eñ alle anderen die het volck raden tegens de Coninginne/ de wetten/ eñ t'gouuernement en staet van desen Rijcke/ met d'andere die door haer daer toe beradet zijn/ die selue zijn opēbare verraders: eñ also seggen sy/ dat hare aenclachten eñ t'vervolch van rechte teghens haer bewesen / ende wt gevoert / t'selfde opentlijck betuycht. Daer inne dese onse wederpartyen somtijts (tot beweiringhe haerder argumenten) thoonen de gherechte coppen van hare aenclachten ende vonnissen / in de welcke niet gherept en wort van beschuldinghe ouer haer / van weghen haerder Religie/ maer dat sy haer verstout hebben de ondersaten der Coninginne te beyraten om te versaken hare ghetrouwicheyt/ eñ also achtervolgens te zijn rebellen teghens hare Coninginne ende Souuerayne.

Aldus beweiren dese menschen t'haerder advantage t'allen tijden met dese/ ende menninghe sodanighe ernstlijcke argumenten/ hare saken teghens de heylighe Priesteren eñ Jesuwiten (die den doot gheleden hebben om haerder conscientie) als recht veerdich eñ nootwēdich te zijn. Ende al ist dat wy (daer ick eñ andere moghen onbehindert/ sonder onse perijckel/ ghelijck sekerlijcken wy in sommighe cleene gheselschappen moghen doen/ ghebruyckende sedighe woorden) somtijts voorhouden die bekentenisse des Catholycken gheloofs/ van de partyē die ghedoot zijn betuycht/ eñ dat met groote volstandicheyt / twelck onse wederpartye niet en connen straffen/ daer wt het dan blijcken mach/ dat sy steruen om haerder religie: so wort nochtans van d'ander partye tegens ons wederom voorghehouden/ eñ beweirt dat sy niet en zijn aenghenclaecht/ noch verwesen/ noch omghebracht/ om haer religie/ ofte om het voorgheuen van haer dat sy begeren te steruen voor hare Religie. Maer alleenlijcken om haer vorighe verraderyen/ in het conspireren teghens de Coninginne eñ den staet van desen rijcke/ niet anders dan onlanex Babington, ende alle zijn aenhangers/ die welcke verwesen waren/ om harē aenslach van oorlocht verweckt te hebben/ eñ die Coninginne vermoort te hebben/ ende die Schotsche Coninginne op gericht te hebbē/ t'welcke dē voorseyden Babingtō eñ alle syne aenhangers ghewillichlijckē int gheel bekent hebben / eñ waren verwesen eñ ghedoodet alleenlijcken om desē haere groote verraderyen: eñ nochtās vele van haer maeckten ter plaets daer sy steruen soudē (ghelijck dese Priesteren eñ Jesuwiten ghewoon zijn te doen) bekentenisse van hare Catholijcksche gheloone/ met ghewillich presenteren daer om te steruen: ende nochtans (segghen onse wederpartijen) en behoort het niet ghesept te zijn / dat Babington ende zyn aenhangers ghedoodet zijn om Religie / maer om verraderije.

Babingtō heeft gheledē om zijn ghewillighe bekende verraderijen/ ende niet om Religie/ al ist dat hy in zijn steruē betuychde de Roomsche Religie.

Ende tot meerder beweringhe haerder gheverfder argumenten/ (daer mede ick ende anderen mijne goede/ ghetrouwe/ eñ Catholycke broederen dickmael ghequelt zijn/ hoe wy die selue sullē

beant-

beantwoorden) soo wort ons voorghehouden dat die groote me-
nichte van Edel-mannen/ende Edel-vrouwen/ia sommighe van
hoogher qualiteyt ende andere van mindere qualiteyt opentlijc-
kent bekent zijn /contrarij van Religie te zijn teghens de wetten
deses Rijcx / beyde hier nae by het hof ende oock verre daer van/
ende nochtans en worden sy niet versocht door eenighe forme vā
wetten/ om haer leuen te setten in perijckel/noch verstoort/ noch
gheuanckelijck gheset/ om die meeninghe haerder Religie / waer
door men haer soude brenghen in eenich perijckel. Alleenlijcken
soodanighe als voorghebrocht ofte beclaecht werden van haer
Prochy-ghesellen daer sy woonen / als dat sy noyt ter kercken en
comen in sommighe maenden van een gheheel iaer/die selue wor-
den daer vā aengeclaecht / eñ nader hant zijnde geroepen thaer-
der verantwoordinghe daer in / oft sy niet en connen vertoonen
soodanighe wetlijcke onschult / als die Wet gheordoneert heeft/
soo worden sy ghevonnist tot boete van een deel haerder goederē
ende landen/ indien sy eenighe hebben / ende andersins niet ghe-
straft/noch oock door Inquisitie yemandt van haer ondersocht/
van haer gheloof. Nochtans segghen dese beweerders / in dien
sy haer seluen bewijsen door haer blijckelijcke daden/eñ werckin-
gen dat sy beweecht zijn van haere verbindenisse eñ gehoorsaem-
heydt tot die Coninginne/ ende daer inne willen volherden / soo
worden sy alsdan daer mede beschuldicht/ na wtwijsen die Wet-
ten/daer toe gheordonneert.

Een menichte van Edelliedē die vermoedet worden papisten te zijn / ende nochtans gee perijckel en hebben van haer leuen.

Dese argumenten t'haerder beweringe/en verhael ick niet als
de selue toestaende / maer sekerlijcken nochtans bewegen sy my/
ende sommighe andere verstandighe / te dencken dat voorseker
die snellichteyt der sommiger comende heymelijck in desen Rijcke/
haer seluen betuygende Priesters te zijn/ vele vā haer zijnde noch
seer ionck / ongheleert ende van lichtueerdich ghelaet / heeft veel
quaets ghedaen tot den welstant van onse ghemeene saecke: ende
indien dese ende sodanighe anderen het volck matichlijckē / ende
heymelijcken hadden connen onderrichten / ende meerder voor-
sichticheydt ghebruyckt/in haer eyghen leuen ende ghelaet/daer
soude een grooter vermeerderinghe van menichten beraden heb-
ben ghewórden in conscientie haer gheuoecht te hebben met ons
in onse belijdenisse. Waer van ick te stouter ben aen uwer Ghe-
naeden te schryuen / om dat ghy moecht overlegghen met onse
landtslieden die met v verkeeren/ende dat sy lieden oock mogen
alsoo met die vaders der Jesuwiten ordineren datter meer sorge
ende keur ghenomen mach worden van soodanighē Engelschen-
als nae desen in Engelant ghesonden sullen werden / ende niet te
senden / een yeghelijck ionckman / die meer stoutheydt heeft dan
leeringhen oft maeticheyt tot sulcken dienst.

Vele der Priesterē die in desen Rijcke ghesonden worden / zijn ionck/snel/eñ van eē ongeschickt leuen.

In het eerste deel van dese myne verclaeringhe tot v / van den
generalen toeloop der mannen van qualiteyt/ rijckdom en sterc-
te/ in t'lichaem vā desen Coninckrijcke/ ten dienste ende bescher-
minghe der Coninginne/ ende den Rijcke/ soo heb be ick vergeten

ghestelt/ na crijchs ghebruyck/ als tot geenen tijden ont te hooren

Een groote macht der Engelscher vlote der schepen/ van die havenen/ plaetsen/ die haer dienden sonder soutdye.

v te verthoonen het groote ghetal der schepen van d'onderdanen deses Rijcx/ als Londen ende ander haven-steden en dorpen/ die al goetwillich dit Jaer toegherust waren/ ghenoechsaem by haer seluen wt te maken een vloote tot een Armade/ eñ dat al ten coste haerder inwoonders/ den tijt van etlijcke maenden/ met cryechsvolck/ victuaillie eñ ammonitie/ die haer voechdẽ by des Coninginnẽ vloote al den somer/ een sake in geenen tijdẽ te voorens opt ghehoort/ anders dan dat sodanighe schepen altijts gehuert waren/ betaelt eñ besorcht van victuaillie eñ anders door de Coningen deses rijcx/ twelck hem vertoonde (tot mijnder eñ sommiger anderen grooter droeffenisse) een wtnemende eñ ongewoontlijcke genegenthept eñ deuotie/ in de steden eñ havẽ-plaetsen/ sulcx/ als dat sy haer seluen verthoonden daer in bereyt te zijn te strijden/ als ofe het gheweest hadde pro aris & focis.

Van t'ghetal eñ stercke der Coninginnẽ eyghen-schepen ten oorloch/ dunckt my/ ghy ghenoechsaem voor desen daer van onderricht zijt gheweest/ nochtans sal ick v een oprecht verthoon doen van haren staet desen teghenwoordighen somer/ so veel ick daer af hebbe ghehoort: om dat ick seer bedroeft ben gheweest te hooren/ hoe ghy eñ anderen daer in gheabuseert zijt gheweest/ eñ dat niet alleen ter sake vã des Coninginnẽ schepen/ maer oock in sommighe andere saken onlancx/ waer van ten deele by velen alhier/ seer nijdichlijcken/ eñ in ghemeen omdraghen toegheeygent wort/ v eygen inuentie eñ publicatie d'oorsaecke te zijn: daer van ick met weynich woorden eenich verhael verclaren sal/ al eer ick verthoone den staet van de vlote der Coninginne.

Twee heerlijcke leugenẽ ghedruckt tot Parys ende toegheeygent Don Bernardin Mendosa.

In desen somer verleden was tot Parijs door v bestellinge ghedruckt (also het gherucht liep) een heerlijcke onwaerheyt/ twelck ick ghesien eñ ghelesen hebbe/ dat den Schotschen Coninck Barewicke soude beleyt hebben/ eñ stormender hant gewonnen/ t'selfde gherusttelijck besittende: daer van gheen deel waer was/ noch oock geen oorsake t'selfde te vermoeden/ al ist dat ick wensch het alsoo gheweest hadde/ niet om eenighe gunst die ick nu tot dẽ Coninck draghe/ maer om die onrust van dese Coninginne. Want met waerheyt daer en is niet goets te verwachten van desen Schotschen Coninc (hoe seer oock dẽ schotsen Bisschop in Vranckrijck v heeft willen anders doen ghelooven) mitz hy soo seer gewortelt is in die Caluinische religie/ als datter gheen hoop en is hy t'eenigen tijden ghewonnen sal worden tot de roomsche kercke/ also ick vermoede dat ghy onlanx hier van bequaemlijck onderricht zijt/ ende door zijn violente daden teghens diuersche catholijcken/ eñ tegens alle die den Spaengniaerden fauoriseren/ sekerlijcken blijcken mach.

Een openbaer lengẽ gedruct binnẽ Parijs van eẽ Spaensche victorie/ voẽ het gãtslijcken was eẽ Engelsche victorie.

Desghelijcx wasser een ander groote onwaerheyt ghedruckt/ (alsoo uwe vyanden segghen) tot Parys/ oock door v bestellinge/ als dat nu in Julij verleden/ (doen de Spaensche eñ Enghelsche vloten den anderen ghemoeten/ ende t'saemen vochten tusschen Vranckrijck ende Engelant) de Spaengiaerden groote victorie

hadden:

hadden/ alwaer sy ten gronde vande Zee gesoncken souden heb-
ben dē Heer Admirael van Engelant/ met 16. van die Coningins
groote schepen/ eñ dat alle de reste ghedwongen worden te vluch-
ten met den Vice Admirael Franciscus Draeck. Op dese twee soo
heerlijcke onwaerhedē/ de welcke ons wederpartyē spijtelijcken
noemdē Don Bernardin Mendozas mendacia, vele die v in eerē hou-
den/ waren seer bedroeft/ dat ghy so haestich gheloofden tselfde
te publiceren (also uwe vianden segghen) ghy ghedaen hebt: al ist
dat ick nae mijn vermueghen tot verschooninghe van uwe eere
ruchtbaer ghemaeckt hebbe/ dat dese eñ andere soodanighe wt-
gingen door lichtveirdichept der Fransoysen/ de welcke in sulc-
ke onsekere tijden meer lueghenen dan waerheyt drucken/ eñ niet
van v/ wiens eere eñ wijsheyt ick wel dochte niet gherechtlijcken
soude gheraeckt zijn gheweest/ met soodanighe groote onwaer-
heden eñ luegenen/ denckende altijt dat weynich tijts wel ondec-
ken sal saken die metter daet verclaert worden onwarachtich/
eñ den autheur daer van brengt tot mistrouwen eñ verachtinge.

Don Bernardin Mendosas leugenen.

Daer heeft oock alhier een gherucht ghegaen/ twelck van v
oock soude voortghecomen zijn, in Vranckryck/ twelck veroor-
saeckt heeft een groot mishaghen van v in Schotlant: twelcke is
dat ghy in open versamelingen/ ende door een lustichept ghesept
sout hebben/ dat den iongen Schotschen Coninck (die ghy in uwer
sprake noemden een Jonge) bedroogen soude hebben dē Coninck
uwen Mr. maer in dien des Coninckx vloote prospereren mochte
teghens Enghelant/ dan soude de schotshe Coninck zijn Croone
verliesen: eñ hier af is den Schotsen Coninck gheadverteert wt
Vranckryck/ ende ghebruyct ouer v seer quade woorden dien ick
niet en wil verhalen.

Maer nv verlatende desen propooste/ eñ te keeren om v te ver-
thoonen de waerheyt van den staet des Coningins vlote desen
somer. De selfde was in t'beginsel vā desen Jaer (doen t'geruchte
ouer quam van des Coninckx Armade in Lisbona gereet te zijn/ eñ
van de armeyen te lande eñ ter Zee in Vlaenderē met haere sche-
pinghe) ghedeylt in dry Compagnien: de grootste onder het beuel
van Charles den Heer Hauwart ouerste Admirael van Enghelant/
wiens Vader/ Grootvader Ooms/ groot Ooms/ eñ andere van
zijnen huyse/ zijnde van den Edelen huyse des Hertoghen van
Norfolke, Oock opperste Admiralen voor hen geweest zijn/ waer
van beyde Vranckrijck eñ Schotlant proeue gehadt hebben.

Den staet vā de Engelsche vloot/ in den Somer.

Heer Houwaert/ Heer Admirael.

Een ander Companie waren bestelt te blijuen met den Heer
Henry Seymour tweede Soon van den Hertoch van Somerset, die
welcke was protecteur ten tijde van Coninck Eduwaert/ ende
broeder tot den tegenwoordigen Graue van Hardtford, ende dese
compagnien verhieldē haer een tijt lang in de smalle zee, tusschen
Enghelant ende Vlaenderen/ onder het beuel van den voorseydē
Admirael te wachten op des Hertogen van Parma zijn aenslagen.

Heer Henry Seymour.

Een derde Compaignie waren toeghe rust in t'wester quartier
van Enghelant nae die Spaensche syde/ onder den ghelepde van
Seignieur

ghestelt/ na cruchs ghebruyck/ als tot geenen tyden ont te haien

Sr. Francis-cus Draeck,

Sr. Franciscus Draeck, een man by name en fame veel te wel bekent in geheel Spaignien/ eñ des Coninex Indiens, eñ van goeder achtinghe in Engelant/ eñ dese vloot was versamelt / eensdeels van sommighe der Conginnen eyghen schepen/ eñ eensdeels van die schepen vant wester quartier.

Maer nae desen was het sekerlijcken verstaen / dat die groote Spaensche vloot ghereet was te comen van Lisseboen, eñ dat het gheruchte daer af in gheheel Christenrijck omghedraghen was dat sy onwinnelijck was/ eñ tselfde oac ruchtbaer gemaeckt door ghedruckte boecken/ Ick ben versekert dat die Conginne ende haren gheheelen Raet (hoe goeden ghelaet sy verthoonden) niet weynich beangst waren / verwachtende sekerlijck een periculoosen slach ter zee/ eñ daer nae een landinghe tot een ouervallinghe.

Daer op dē heer Admirael beuel gedaen worde met zijn grootste schepen te seylen westwaerts van Engelant nae Spaengnien/ eñ hen te voegen met Draeck, dien hy maeckte vice Admirael / eñ verhouden in zee tusschen Vranckrijck eñ Enghelant om te beletten het landen van de Spaensche vloot. Ende met den Admirael ginck oock in sommighe van des Coningins schepen / den Heer Thomes Hauward tweede soon des Hertochs van Norfolke, met den Heer Sheffeld sone van des Admiraels suster / huysvrouwe van des Conginnē Ambassadeur in Vranckrijck met eē groot ghetal Ridderen van grooter couragie : ende datmael werde den Heer Henry Seymour ghelaten met een goet ghetal schepen in die smalle zeen onder de Vlaemsche custen/ te wachtē op den Hertoch van Parma.

Ter wylen dese twee vloten dus ghedeylt waren belijde ick v/ dat ick eñ anderen van d'onse heymelijcken volcomen rekeninge maeckten / dat gene van alle dese Engelsche schepen souden connen verdraghen hebben / t'gheuecht van de Spaensche Armade/ ofte indien sy het wilden versoecken/ dat sy alsdan t'samē souden ghesoncken hebben/ met den eersten aenval. Want sulcken vasten voornemen hadden wy begrepen door de gheruchtē des werelts/ dat de grootheyt eñ t'ghetal der schepen van de Spaensche Armade/ (zijnde die wtghenomene vaten van al des Coninex domi-nien) so wtnemende ouerdadich groot was/ bouen alle vloten die oyt gheweest zijn in Christendom/ (niet wtnemende d'Armade tot Lepanto,) dat geen macht soude hebben connen gheduerē in hare weghen. Maer hoe seer wy daer in bedroogen zijn geweest/ heeft een corten tijt/ ia den eersten dach/ blijckelijck (tot grooter oneere van Spaengien) ontdeckt.

Want doen de Catholijcksche Armade / quam onder d'Engelsche custen/ die d'Engelschen in der waerheyt belijden dat sy veel grooter scheen dan sy vermoededen / ende dat sy verbaest waren doen sy haer sagen/ nochtans den Heer Admirael eñ Draeck, hebbende alleenlijck vijftich van d'Engelsche schepen wt de hauen van Pleymuyen, daer d'andere vertoefden om van nieus ghevictualieert te worden / presenteerden sy (sonder vertoeuen van de

reste

reſte der vlote die in Pleymuyen was) ſlach te houden / ende ver-
uolchden de gheheele Spaenſche vlote ſeer hittichlÿck zÿnde bo-
uen de 160. ſchepen. Alſoo dat de ſelue door het hittich ende ghe-
duerich ſchieten van d'Engelſchen eenen gheheelen dach / vluch-
teden ſonder eenighe wederkeringhe / ende nader hant / de Engel-
ſche vlote zÿnde vermeerdert tot een hondert ſchepen groot en
cleen / ververſchten ſy haer gheuecht met verſchrickelÿck groot
gheſchut eenen gheheelen dach / winnende altÿt den wint van de
Spaenſche vlote. Ende alſo ick bedroeft ben int ghedencken der
ſaken die de Engelſchen int lange gheſchreuen hebben t'haerder
eyghen eere / (met eenen woorde wtgeſeyt) dat ſy negen dagen te
ghelÿck / haer dwonghen de vlucht te nemen / eñ vernielden / ſonc-
ken / ende namen in dry daghen gheuechts verſcheyden van haer
grootſte ſchepen: wt de welcke in ſonderheydt / wt het principael
groote ſchip van Andaluſien eñ wt dē Admiranta van Guipuſque,
ende ten derdē wt de principael groote Galiaſſe van Napels groot
ghetal ghebrocht waren (beneffens vele andere ghedoot eñ ver-
droncken) tot Londen / ende tot verſcheyden andere hauenen van
deſen rÿcke / tot grooten oneer der Spaengiaerden: onder welcke
gheuangenen waren een groot ghetal Capiteynen / beyde te Lan-
de / ende ter Zee. Ende beneffens dit / twelck de Spaengiaerden
eere ſeer beuleckt / ende my quelt in mÿn herte / te ghedencken de
onghelÿckheyt des Fortuyns / ſo wert by onſe wederpartÿe ghe-
roemt / dat in allen den tÿt deſes gheuechts van ſoo veel daghen /
de Spaengiaerden noyt eenich Engels ſchip ofte boot en namē /
noch eenighen maſt braken / noch oock enich man gheuangen na-
men. Een ſake daer van inder waerheydt deſe Spaengiaerden /
die ghenomen zÿn haer ſeer verwonderden / ende daer ouer ver-
ſtoort zÿn: ſoo dat ſommighe van haer door benautheyt haerder
ſinnen niet en vermÿden te ſegghen / dat in alle deſe gheuechten
Chriſtus hen vertoont heeft een Lutheriaens.

Ende al iſt dat ſoodanighe redenen ſeer ongheſchickt zÿn ende
niet te achtē / ſo iſt nochtans blÿckelÿck / dat in alle deſe voyagie
ſedert de comſte des vloots wt Liſbona tot deſer urē toe God geē
gunſt bewesen en heeft tot d'onſe een eenighen dach / ghelÿck hy
gheduerichlÿck ghedaen heeft tot deſe Lutherianen: t'welck men-
ghelÿcken gheſchiet is t'onſen beſten / om ons te caſtÿdē / als die /
die haer betrouwen gheheelÿcken ſetteden in wereltlÿcke macht /
ende tot verderf nae deſen / van de Lutherianen, in t'verheffen van
haer / zÿnde zÿn vyanden / met voorſpoedicheyt voor een tÿt lang /
om na der hant d'oorſake te zÿn van haer verderf.

Ende onder andere ſaken / is het ruchtbaer ghemaeckt tot on-
eere van den Hertoch van Medina, de welcke / ſoo het gheſeyt is /
gelogeert was t'zÿnder bewaerniſſe onder int ſchip / ende tot een
groot naedeel der gebieders van de Spaenſche vlote / dat ſy noyt
en wilden haer ſchepen wenden / noch ophoudē / om te beſchermē
eenighe van haer eygen ſchepen / die ghedwonghen waren after
te blyuen / maer lieten verſcheydē ſchepen vergaen: daer van goet

Het gheuecht der Enghelſche vlote met de Spaenſche.

Het vluchten van de Spaenſche vloot.

De gheuangene ſegghen dat Chriſtus hem vertoont heeft een Lutheriaē in de voyagie van de Spaenſche vlote deſen Somer.

Don Pedro de Valdes Capiteyn generael ouer d'Armade vã Andalusien.

ghetuyghenisse gheuen die drie groote vaten: eene daer inne Don Predro de Valdes ghenomen was: een ander Gallioen van Guipusque die welcke vernielt was door t'vier: eñ de heerlijcke Galiasse daer in Hugo de Moncado doot bleef: van t'welcke ghebreck der sorchuuldicheyt/van desen Hertoch vã Medina dese Spaengiaerden die ghenomen zijn/seer quaet gherucht geuen. Desgelijcken werter oock gheseyt in Zeelant, door die Spaengiaerden aldaer/ die ghesalueert waren met Diego de Piemontel, al ist dat het Gallioen daer hy in was (zijnde seer gequetst met d'Engelscher schieten/ende niet ontset door de Spaensche vlote) aldaer verginck in haer comste tot Vlissinghen/eñ desghelijcken verginck een ander door ghebreck van onset voor Ostende.

Hugo de Moncado generael ouer de Galiassen van Napels.

Diego de Piemontel capiteyn ouer t'Gallioen gheuoempt S. Matheus

Ende nu moet ick nootwendich denckẽ dat ghy gheraeckt zijt met eenighe onrust der ghedachten/ofte lieuer met eenighen haet teghens my/door t'ghehoor van my/ van so vele teghenspoedige saken/al ist dat sy veel te waerachtich zijn: ende daeromme vermoede ick oock dat ghy meucht verlanghen nae v beter vernoeghen/om te verstaen wat meeninge wy lieden die hier zijn hebbẽ/ zijnde dus berooft van onse verwachtede verlossinghe / door het missen van desen aenslach: oft wy ons seluen troostẽ met een vermoeden dat dese werckinghe noch eens mach vernieuwt werden dit naeste iaer door eenighe beproefelijcke sekerheyt/ tot verhael van onse verloren hope: in dit iaer/ roemende daer van ghesproken t'ghetal van 88. ende t'selfde waer ghemaeckt/ tot verlies vã alle Catholijcken. Waer in voorseker ick onsent haluen (alsoo ick secreetlijcken ouerleyt hebbe met vele / met wien ick onlancx secretelijcken van desen ongheluckighen toeual ghesproken hebbe) beuinde/dat wy niet en connen oordelen van eenich ghuoel vã goedt veruolch in langhe tijden hiernae / ende in dien yet mochte ghehopet werden/ voorseker de machten ter Zee vanden Catholijcken Coninck mosten alsdan nootwendich / meer vermeerdert zijn/ende beter gheregeert / dan sy dit iaer zijn gheweest. Want dit hebben wy t'ouerlegghen dat desen aenslach van ouerual en conqueste altijt principalijck ghefondeert was op ongetwijfelde opinien van den quaden staet deses Rijcx.

Een ouerlegginghe wat int naeste iaer ghedaẽ mach worden tot vernieuwinghe van dit werck.

1. De drie hopinghen vermoedet teghens Engelãt/zijn nu vergheefs beuonden.

Ten eersten op de swackheydt der Engelscher vlote/want ghy weet dat ghy also verscheyden reysen verleden iaer van hier gheaduerteert zijt/ende oock was dit selfde van vele/ van ons alhier also vermoedet/daer in wy mercken/ door alle dit iaers diensten met dese voornoemde schepẽ/ dat wy t'samẽ heerlijcken doolden.

2. Daer nae/ van een ghewaent mishagen van een menichte van volck in desen lande om die Coninginne ende haren Gouuernemente te dienen/teghens hare vyanden.

3. Ten laetsten/ende principalijcken van een stercke menichte die alhier souden gheuonden zijn gheweest ons toestandich voor die Catholijcke Religie/ die welcke haer in wapenen souden ghegheuen hebben teghens die Coninginne op het eerste ghesichte van die Catholijcxsche vloot onder d'Engelsche Custen. Van dwelcke

opinien

opinien (beuesticht in die harten van goede lieden in maniere vã
seker oordel) ons bekent is dat niemant inde gheheele werelt den
Coninc gestadichlijck meer daer vã verseker de dan ghy: t'welck/
ghelijck die saken quaden voortganck ghenomen hebben (vreese
ick) moghen sy v brenghen in perijckel van indignatie/ hoe wel
ick wel weet ghy het goedt daerin ghemeent hebben. Ende alsoo
dese 3. opinien tsaemen dit iaer ghefalieert hebben/ soo versekere
ick v (al ist dat sommighe van den onsen ouer Zee/ mochten vol-
heerden in haer voerighe meningen teghens het bewijs onlancx
beuonden/ als het wel ghebeurẽ mochte/ dat sy wt noot sulcx sou-
den moeten doen/ tot onderhout van haer Credijt/ om te conti-
nueren haren nootlijcken behoef van den Paus en den Coninck/
hebbende geen ander middel hun seluen te houdẽ van versmach-
ten ofte bedelen) nochtans op dat ick v niet verder en wilde be-
droghen hebben/ door haer die niet en hebben teghenwoordich
gheweest in desen Rijcke/ om te sien soodanighe contrarie proeuẽ
teghens al haer vermoeden/ als ick eñ anderen ghedaen hebben:
soo sal ick v verthoonen een groot ghetal van blijckelijcke argu-
menten/ (al ben ick hertelijck bedroeft de selue t'ouerdencken)
waer by ghy door uwe wijsheydt (indien ghy door anderen niet
verblindt en zijt) wel sekerlijcken sult speuren dat dese vorighe
opinien van troost alhier inlandich gheuonden te hebbẽ/ sal hem
beuinden t'naeste iaer wel soo sterck teghens ons/ ende ten deele
veel stercker dan sy dit iaer beuonden zyn/ indien eenighe reken-
schap daer op ghemaeckt soude werden.

Ten eersten aengaende d'Enghelsche vlote/ de welcke dit iaer
ten aenschouwe der gheheeler werelt/ gheproeft is te zijn van groot
ghewelt en weerde voor dese Zeen/ ende machtich om t'ouerwel-
dighen in haer maniere van gheuecht/ dubbel den getal der groo-
ter Galioenen, Craken, Galiassen, ofte Galeyen, soo ist voorseker
dat sy t'naeste iaer grootelijcx wil vermeerdert zijn. Want ick
weet dat binnen weynich daghen alreede coopinghen gheschiet
zijn/ ende verschiet van gelden gheleuert zijn/ daer van sommige
ghesondẽ inde Oostersche landẽ/ tot groote menichte vã Zee-be-
hoeftighe voorraet. Ende aengaende t'vermeerderen van t'ghe- D'Engelsche vloot wil t'naeste iaer veel stercker zijn.
tal der goede schepen tot des Coningins eygen ghebruyck/ isser
alreede een grooten hoop houts ghereet/ ende ordere ghegheuen
om meer af te houwẽ in Nouember ende December naestcomen-
de/ in de Lantschappẽ beyde naest by de Zee/ ende by de Thames,
om te bouwen een menichte van oorlogh schepen/ gelijck formich
dese/ wiens diensten dit iaer ghespeurt zijn verre te bouen gegaen
hebben de groote Armaden eñ Casteelen van Spaengien eñ Italien.
Ende daer beneffens om haer met de Enghelsche vloote t'naeste
iaer te voeghen/ salder sekerlijcken zijn een groot ghetal/ niet al-
leen de Hollanders ende Zeelanders, maer oock schepen wt Dene-
marcken ende andere plaetsen van Oostlandt, waer van gheene
van al en waren versocht dit voorleden iaer om haer te voeghen
by d'Engelsche vloot.

 Alleen-

Presentatie der Hollanders eñ Zeelanders om haer te voegẽ met d'Engelsche vloot.

Alleenlijcken sommige Hollanders ende Zeelanders presenteer-
den haren dienst ghelijck sy verbonden zijn in t'eynde van desen
somer/nae den slach by Calis, om haer te voeghen met sommighe
van d'Engelsche vloot in die smalle zeen/ om te beletten het wt-
vallen van den Hertoch van Parma, wt die Vlaemsche havens: eñ
tot dien dienste zijnder op dese tijt meer dan 46. schepen ten oor-

Justinian vã Nassau Admirael van Hollant met 46. schepẽ ten Oorloch/ gevrecht tot d'Engelsche vloot tegens den Hertoch van Parma.

loghe/met den vice Admirael Iustiniaen Nassau: een man veel te
wel accorderende met d'Engelsche Natie/ eñ is een ghesworen
vyant van alle Spaengiaerdẽ eñ Catholijcken: eñ also het voor-
seker geseyt wordt/so zijnder noch 60. meer tot dien eynde ter zee
comende wt Noort-Hollant. Eñ tot het twede fondemẽt van onse
hope/staende op meeninghe van seker groot mishagen van som-
mige persoonen tegens de Coninginne/de contrarie proeue daer
van heeft so ghebleken dit Jaer/ beyde in haer bewijs om t'on-
derhouden het behaghen van al haren volcke/ eñ oock in de ghe-

Argumenten om te bewijsen dat het volck gheen mishagen en heeft tegens haer Coninginne.

meene ernstlijcke deuotien haer ghetoont van alle staten/ Edel/
eñ ghemeen/rijck eñ arm/so dat my dunckt geen Christen Prince
opt meerder oorsake van troost ghehadt heeft in haren volcke/
twelck ick achten mach een hoochmoet in haer brodẽ mach. Eñ
om t'selfde te recompenserẽ, bewees sy haer ter seluer tijt so heer-
lijcken (effen doen t'meeste perijckel gedreycht werde) in alle haer
doen teghens haren volcke/ soo wel in sorchvuldicheyt t'haerder
weluaert eñ oock tot behoudenisse vanden Rijcke/ sonder eenich
bysonder ofte particulier voorsicht ofte achtinghe haers eyghen

De voorsichtichеydt der Coninginne om haer rijck sterck te maken.

persoons/ als opt eenich Prince heeft moghen doen. Ten eersten
om t'volck te doen verstaen wat sorchvuldicheyt sy hadde om
t'rijcke sterck te maken teghens den inval/ veroorsaecte sy wel
voorsichtichlijcken/ ia sorchvuldichlijcken/ door haer eygen ver-
scheyden bestellinghen/ haer gheheele Rijcke in wapenen ghestelt
te werden/ eñ sy nam selue rekenschap daer vã by maentlijcke cer-
tificatien van soodanighe als hare Lutenanten ghemaeckt wa-
ren in een yeghelijck heerlijckheyt haers Rijcx: sy veroorsaeckte
wapenen/ cruyt/ gheweer gesonden te wordẽ in alle hare landen/
eñ gheschut tot alle zee-bare landen: Daer warẽ oock verscheydẽ
Armeyen beschreuen tot bescherminghe van een yeghelijcke custe
aen de Zee: eñ alsoo ick het van sommige die de secreten des hofs
wisten hebbe hooren segghen/ soo was sy altijt doende met haren
Raet/ om geenen dach te versuymen/ om dese diensten tot effect te
brenghen: eñ nochtans verhielt sy haer gecommitterde in de Ne-
derlanden om peys te tracteren/ de welcke peys sy voorseker wel
begeert hadde te vercrijghen/ in dien sy den seluen hadde moghen
becomẽ met sekere conditien. Dus om haer volck te contenterẽ/
sy beyde tracteerden eñ begeirden peys / eñ en versuymden mid-
deler tijt niet haer rijcke sterck te maken / tot bescherminghe in-
dien den peys niet en conde vercreghen worden.

Maer in t'eynde doen al haer eyssingen afgheslaghen werden/
waer van wy eñ alle Catholijckẽ seer blijde waren/ eñ sy verstaẽ-
de wel sekerlijcken dat d'Armeye vã den hertoch van Parma eerst

comen

comen soude om die stadt Londen te bederuē/ so ontboodt sy alle hare ghecommitteerdē/ eñ verscheen selfs in persoon by Londen/ eñ leyde haer als oft het ware in de voorstedē daer van: daer door die vande stadt grootelijcx ghetroost werden / hebbende daghelijcx te verthoonen/ eñ te monsteren van haer eygen 10000. mannen/ ghewapent/ eñ gheoeffent/ vande sterckste mannē der stadt/ eñ hadden noch ghereet 30000. weirbaere mannen. So oock bestelde sy een ander Armeye om te velde ghebracht te worden nae by de Zee/ op de Riuiere van Thames, tusschē die Zee eñ de stadt/ 20. mijlen beneden de stadt: eñ nae dat d'Armeye aldaer gecomen was so en wilde sy geenderley wyse belet zijn/ maer tot troost van haeren volcke/ eñ om te thoonen haer eyghen cloeckmoedicheydt des herten (alsoo sy seyde dat sy wilde doen al was sy een vrouw persoon) ginck sy tot dese armeye ligghende tusschen de stadt eñ die zee onder het beuel van dē graue vā Lecester/ plaetsende haer seluen tusschen den vyant eñ hare stadt / eñ daer besach sy haer leger eñ deur-wandelde het selfde verscheydē malen/ logeerde inde Frontieren daer van/ keerde weder eñ hielt maeltijt inden leger: eñ ten eersten/ besach sy t'volck alsoo sy by haer lantschappen gelogeert eñ ghequartiert waren in verscheyden legers / die welcke sy besach van plaets tot plaets. Daer nae (als sy ghestelt werden in slachoorden/ ghereet oft het ware te vechten met haren vyant) reet sy rondtom haer henen / ende door merckte haer wel neerstelijck / zijnde alleenlijcken maer verselschapt met den generael eñ dry ofte vier anderen/ die op haer wachteden/ maer nochtans om te thoonen haren staet / ick merckte daer wel op / soo had sy t'sweert voor haer gedragen door den Graue van Ormond, daer wert sy generalijcken ghegroetet met gheroep/ met schieten / met alle teykenen der liefden van ghehoorsaemheyt/ van bereytheyt/ eñ ghewillicheyt/ voor haer te vechten/ soo dat selden alsulcx ghesien heeft gheweest in een leger eñ Armeye/ considererende dat sy was een Coninginne: eñ een yeghelijck schickte hem om te thoonen een wonderlijcke eenicheyt/ door een gemeene liefde / tusschē een Coninginne eñ hare ondersaten: eñ van eerbiedinghe eñ ghehoorsaemheyt der onderdanen tegens haer Souueraine: t'welcke sy t'samen quiteerden met seer princelijcke danckbaerheden/ ende aenghename reden. Ick conde dese beschrijuinghe wel verlenghen met veele meer eyghentheden dien ick selue ghesien hebbe/ want ick ginck selfs mede aldaer / ghelijck meer anderen deden: eñ wandelēde dien geheelen dach vā plaets tot plaets/ en hoorde ick noyt een eenich woort spreken van haer / dan tot lof van haren statelijcken persoon / ende Princelijcken ghelaet/ met ghebeden voor haer lanck leuen eñ behoudenisse/ eñ verbloeckingē van alle hare vyanden/ beyde verraders en alle Papisten / met ernstelijcke begeerte haer leuens te waghen t'haerder behoudenisse.

De Coninginne was in d'armeye in Esser doen t'meeste perijckel ghedreycht was/ van t'landen der vyanden.

T'heerlijck bewijs des volcx tot de Coninginne/ om haer tegēwoordicheyt in t'Leger.

Ende beneffens soodanighe eyghentlijcke toeroepingen/ begaf haer de geheele armeye / in elck quartier verscheyden malen deuotelijcken tot singhen/ in t'gehoor van haer/ met seer soeten ghe-

 luyt

Het singhen der Psalmen d'Engelscher Armeye int legher.

lupt / verschepden Psalmen ghemaeckt in maniere van gebeden/ tot lof van Godt almachtich/een sake geensins te mispzijsen/die welcke sy selue oock grootelycken pzees / eñ met seer ernstelijcke reden danckte sy Godt met henlupden.

Dit dat ick schzijue meucht ghy verseker zijn / en doe ick niet met eenich vermaeck / maer om v te verthoonen dese blijcklijcke argumenten / dat de Coninginne geen mishaghen en heeft ouer haer volck / noch oock haer volck en bewijst geen mishaghen in eenighe saken die haer beuolen zijn t'haren dienste/als hier voozmaels vermoedet is gheweest. Sy hadde oock een Armeye van ontrent 40000. voet volcx/ende van 6000. peerde volck/ onder het beuel vanden Heere Hunsdon, den Heere Camerlinck van Engelant/ als Lutenant van die Armeye ghereetghemaeckt dooz die inlantsche deelen deses rijcx/te zijn ontrent haren eygen persoon/ sonder te blooten die zee-bare Graefschappen: soo dat vele marcierden wt verschepden lant-schappen t'haerwaert / ter selfder tijt doen sy int legher was: sommighe quamen tot de voozsteden eñ dozpen ontrent Londen/dien sy wederomme wees nae hare landen/om dat haren oost voozhanden was / eñ vele van haer en wilden niet wederom ghewesen zijn/maer trocken voozt op haer eyghen costen/(als sy seyden) om haren persoon te sien/ eñ met sodanighe te vechten die haer beroemden het rijcke te winnen.

Een Armeye besorcht vooz de Coninginne beneffens de Armeyen die ghereet zijn om te beletten het landen der vyanden.

Maer al was den meesten hoop van dese soldaten gedwongen t'huys te keeren/nochtans quamen die Capiteynen/ leyders / eñ de pzincipale Ridders eñ Edelieden/ten houe pzesenterẽde haren dienst: eñ dese waren gheuallichlijck aengenomen van haer/ met vele danckbaerheden/eñ zijn nu vooz t'meeste deel vertrockẽ/met volcomen besluyt/en vaste belofte/ om hare vendels in sulcke gereethept te onderhoudẽ/ als dat in weynich uren waerschouwẽs sy versekert willen wederkeeren met haer in goede rustinghe.

Beneffens dese voozsz. argumenten om te wederlegghen de meyninghe van t'mishaghen deses volcx/ twelck hier te voozens ghedocht is geweest een groot voozdeel tot dit heerlijcke werck/ so wil ick v oock indachtich maken sommighe andere ende meer heerlijcke daden / om te beuestigen beyde t'vernaeghen eñ gereethept van alle dẽ Edeldom deses Rijcx nu ter tijt/die niet ghebonden en waren in hare eygen landen te blijuen dooz oozsaecke van hare officien / als Lutenanten eñ Gouuerneurs aldaer tot oozloochsche diensten. Want so haest als ghehoozt was dat de Coninginne was ghecomen ontrent Londen/eñ dat d'Armeyẽ waren in t'vergaderen / om te comẽ wt hare landen tot beschermingh van alle ouervallinghen / eñ de gheruchten comende van de Zee custen van het naken der Spaenscher Vlote: quam al den Edeldom in dit rijcke/ van oost eñ west / van noozden eñ zuyden/ (wtghenomen alleenlijck soodanighe groote Heeren / die bysondere gouuernementẽ hadden in t'lant / die niet en mochten wettelijcken absent zijn van haeren beuel / eñ sommighe weynige die niet en vermochten soodanighe machten op te bzenghen als sy

Grote macht vã Ruyterije opgebzacht by den Edeldom / om te wachtẽ op de Coninginne.

wel ghewilt hadden) tot de Coninginne/ brenghende met haer na
haren graet/ eñ nae t'wterste van haer vermogen/ goede benden
Peerde-volcx/ beyde lanciers eñ lichte peerden/ eñ soodanige an-
dere als ghenoemt werden Carbiners ofte Argeletiers, legghende
hare Benden rontom Londen / haer onderhoudende in souldye
op haer eyghen costen alle den tijt/ tot dat de Spaensche vloot se-
kerlijcken verconschapt was ghepasseert te zijn verby Schot-
lant/ eñ vele van desen Edeldom thoonden hare bendē van Ruy-
teryen/ voor de Coninginne effen in de pleynen voor eene van de
poorten/ tot groot verwonderinge der menschen van goet onder-
schept (alsoo ick hebbe hooren segghen) door dien dat t'getal van
haer so groot was/ eñ soo wel ghewapent eñ ghepeerdet/ wel we-
tende dattet niet en was een deel van t'ghetal der Ruyteryen/ die
opghebrocht waren in t'landt / eñ in benden ghestelt met die be-
schreuene Armeyen/ so dattet ghedocht werde / eer sy ghesien wa-
ren/ datter niet en hadden gheweest so vele spaer peerden van so-
danighen weirde in t'gheheele Rycke / wtghenomen het noorder
quartier van Enghelant ontrent Schotlandt / wiens machten
principalijcken bestaet in Peerde-volck.

Den eersten die zijn bende verthoonde voor de Coninginne/
was den Edelen/ deuchtsamen/ eñ heerlijcken man/ den Viscount
Mountague, hoe oock de menschen van hen oordeelen in opinie
van religie/ nochtans/ om v de waerheyt te thoonē/ hy heeft het
gherucht altijt ghehadt/ dat hy hen bewesen heeft/ als hy hem nu
ditmael oock bewees / ende verclaerde soo solemnelijcken/ beyde
tot de Coninginne/ eñ haren gheheelen Hoff-ghesin / in openbare
t'samen-comsten / dat hy alsnu ghecomen was / (al was hy seer
crancklijck en out van Jaren) met volcomen resolutie te leuen eñ
te steruen in bescherminghe der Coninginne/ eñ zijn landt tegens
alle ouervallers/ t'ware dan Paus/ Coninck ofte Potentaet/ geen
wtghesondert/ eñ in die sake wilde hy auontueren zijn leuen/ zijn
kinderen/ zijn landen ende goederen. Eñ om te verthoonen / zijn
herte hier mede t'accorderen / soo quam hy persoonelijcken selue
voor de Coninginne/ met zijn benden Ruyterye zijnde ontrēt 200.
de selue zijnde gheleydet van zijn eyghen sonen / eñ met haer een
ionck kint / seer bequaemlijcken te peerde ghesedt/ zijnde den erf-
ghenaem van zijn huys/ dat is/ den oudtstē soone van zijnen soone
eñ Erfghenamen: een sake van velen wel ghenoteert / doen ick
t'selfde hebbe hooren prijsen: om te sien een Groot Vader/ Vader
eñ Sone/ teghelijcke te peerde voor een Coninginne t'haren dien-
ste/ hoe wel ick inder waerheyt bedroeft was onse wederpartyen
daer mede so grootelijck verblijt te sien. Maer ick en can het van
uwer ghenaden wetenschap niet verbergen/ om dat ick vermoe-
de desen Edelman by v wel bekent is / zijnde ouer vele Jarē ghe-
bruyckt gheweest / als ambassadeur van de Coninginne tot den
Catholijckē Coninck (also ick ghehoort hebbe) om te versoecken
beuestinghe des tractaets der liefden / tusschen beyde hare Va-
ders. Ende van de conditiē deses Edelmans/ vermoede ick dat-
ter

Des Vis-
count Mon-
tagues ver-
toon der ruy-
teren was
d'eerste.

spreken.

der sommighe andere meer zijn/daer op geen rekẽschap is te maken/dat sy eenighe faueur sullen gheuen tot eenighen aenslach teghens de Conincginne / ofte tot eenigen ouerual van desen rycke.

Een menichte der grooter Heeren verthoonden haer Ruyteryen.

Daer waren oock vele ter seluer tijdt die hare verthooninghe deden met groot ghetal van dienstbare peerden / waer van al ist dattet geen blijschap en is voor u te hooren/nochtans is het goet dat ghy u niet en abuseert door ghebreck van wetenschap / hoe den teghenwoordighen staet alhier is/ op dat ghy hier nae beter muecht ouerlegghen wat best ghedaen mach werden om te wederhalen dit voorleden verlies eñ oneere.

Den Graue van Lincolne.
Den Heere Windesore.
Den Heere Chancelour.
Den Graue van Waerwicke.
Den Heere Thresorier.
Den Heer Compton.
Den Graue van Lecester.
Den Heere Rich.
Sr. Walter Mildmay.
Sr. Henri Cromwel.
Sr. Jan Points.

Ter seluer tijt verschecnen oock den Graue van Lincolne, ende den Heere Windesore, met sommighe andere Ridderen eñ Edelieden met hare benden) gelijck den Heere Montague gedaen hadde/ eñ daer nae dẽ Heere Chancelour, thoonde fraye bendẽ van Ruyterye eñ voetvolck by zijn eyghen huys/seer vele eñ sterck/eñ binnen twee ofte dry dagen daer nae/den Graue van Waerwicke, den Heere Burchley, zijnde den Heer Thresorier/ den Heere Compton, eñ int eynde van dien dach den Graue van Lecester, eñ den Heere Rich, beneffens verscheyden Ridders van den Rijcke/ thoonden een yeghelijck van haer verscheyden stercke benden van Ruyteryen/tot groot behaghen van de Coninginne/eñ van al het volck die teghenwoordich warẽ/zijnde veel duysenden. Eñ binnẽ twee daghen daer nae/dẽ Graue van Essex, zijnde meester van des Coninginnẽ Peerden/ met sekere principale Edeliedẽ zijne dienars/ vrienden/ eñ navolghers / verthoonden voor de Coninginne bouen 300. peerden van alle diensten/eñ een groot ghetal Carbiners, eñ een schoone bende voetvolcx t'samen Musquettiers.

Den Graue vã Esser met een groote bende Ruyterye eñ voetvolck voor de Coninginne by S. Jacob.

Desen verthoon ginck te bouen in t'ghetal eenige andere particuliere benden/eñ den Graue selfs met eẽ groot getal van lancien ghepeerdet eñ ghewapent / liep menigen cours/ eñ insonderheyt met den Graue van Comberland (also sy hen noemen) eenen velt-loop, dien ick noyt te voren ghesien en hebbe: eñ hy seluer eñ zijn companien Tournoyden te peerde een seer langhen tijt / ende dede oock zijn Carbiners, eñ zijn voet-volck verthoonẽ vele schermutsingen aldaer / tot groot wel behaghen van de Coninginne/ eñ menichte des volcx/die welcke warẽ vele duysenden. Hier onder hoorde ick vele heftige redenẽ/tegens alle Engelsche Papisten/haer tsamen noemende verraders / wenschende oock dat de Spaengiaerden / aldaer te velde hadden gheweest met dry dubbel van dit ghetal/ om te proeuen de macht der Enghelschen: al het welcke ick aẽhoorde t'mijnder grooter droefheyt / met meeninge vloeckinghen tegens al haer landtslieden / segghende / dat sy als boose verraders van haer eyghen natuerlijcke lant/ villeynelijcken vercoft hadden/soo vele als sy vermochten / de vryheyt van haer lant tot den Spaengiaerden/eñ andere Papisten. Ten was my niet gheraden aldaer haer luyden teghen te spreken/want sekerlijcken had ickt ghedaen/ haer affectie was so beroert door de vrucht van dese schoone verthooninghen der Ruyteryen/als dat

sy aldaer in t'velt / in hare verwoetheyt my souden ghedoot hebben/ eñ ghehouwen in duysent stucken.

Den Graue van Worcester. Den Graue vã Hertford. Den Heer Audeley. Hr. Morley. Hr. Dacres. Hr. Lomeley. H. Moũtioy. Hr. Sturton. Hr. Darcy. Hr. Sandes. Hr. Mordãt.

Beneffens dese Heeren bouen verhaelt / warender gebrocht by die Stadt andere schoone Benden door den Graue van Worcester, den Graue van Herdtford, den Heere Morley, den Heere Dacres, den Heere Lomeley, den Heere Mountioy, den Heere Sturton, den Heere Darcy, den Heere Sandes, den Heere Mordant, eñ by een yeghelijck van den secreten Rade: Also dat by extimatie ontrent Londen dat mael waren bouen de 5000. peerden ghereet ten dienste vã de Coninginne/ beneffens alle het peerdevolck / die toegherust waren in alle andere Prouincien voor de Armeyen/ eñ voor de Zee-custen eñ beneffens dese/ hebbe ick ghehoort in eẽ bequame plaetse/ alwaer ick my stil verhielt/ datter werde gherekẽt twee mael so veel gereet te zijn/ met den Edeldom die absent waren/ wachtende op haer beuelen in hare verscheydene Lutenantschappen.

Den Marquis vã Winchester. Den Graue van Suffex. Den Graue vã Shrowsbury. Den Heere Talbot. Den Graue van Darby. Den Heere Strange.

Als dẽ Marquis van Winchester, eender gheachtet den gheweldichsten man te zijn van zijn eyghen toerustinge tot peerden eñ wapenen/ de welcke is Lutenant ouer Hampshiere, met dẽ Graue van Suffex, Capiteyn van Portesmouth, eñ oock Lutenant van Dorcetshiere. Naest hem wert geacht dẽ Graue van Schrowsbury, zijnde Graef Marschal van Engelant/ Lutenãt van eẽ groot ghetal Lantschappen/ eñ van grooten vermogen aen hem seluen beyde voor peert volck eñ voet volck / beneffens de macht van dẽ Heere Talbot zijn sone. Oock den Graue van Darby, al was hy in Vlaenderen (van waer hy nu onlancx gecomen is) nochtans zijn sone den Heere Strange, Lutenant van Lancashiere eñ Cheshiere, in absentie zijns Vaders wert geseyt by hem opghebrocht soude zijn een groot ghetal peerde volcx. Eñ om te verthoonen de gheneghentheyt zijns volcx/ tot desen Graue in zijne landẽ / (also ick het voorseker hebbe hooren seggen) dat wanneer den Graue langer vertoeft hadde in Vlaenderen dan haerlieden behaecht hadde/ eñ ghetwijfelt hadden van zijn wedercoempste/ door dien dat sy vermoeden dat den Hertoch van Parma hẽ soude vertoeft hebben met de andere ghecommitteerden aldaer/ het volck van zijne landen maecten generale besluytinghe onder haer/ dat den heere Strange, des Grauẽ sone/ eñ al de macht vã Lancashire eñ Cheshire ouer Zee souden gaen eñ halen harẽ Graue t'huys. Een sake tot geenen andere propooste dienende / dan alleenlijck te noteren die cracht der liefden die t'volck is draghende tot haren Graue / die welcke met zijnen sone vastelijcken ghespannen is teghens den Paus.

Den Graue van Bath.

Den Graue van Bath oock Lutenant van Deuonshire, hadde) also ghesept wert) groote machten ghereet by hem seluen om te beletten het landẽ van eenige wtheemsche in Deuonshiere.

Den Graue vã Pembroke zijn edele presentatie.

Den Graue van Pembroke, oock zijnde Lutenant van Somersetshire eñ Wiltshire, eñ Heer President van gheheel Wales, was gereet om te comen tot de Coninginne met 300. peert-volcx/ eñ 500. voet-volcx / al van zijn eyghen onderhout / latende nochtans de landen onder zijn beuel ten vollẽ versien. Ick verswijghe hier te

der sommighe andere meer zijn/daer nu geen rekäschap is te ...

De Graue van Noorthumberlant. De Graue van Cumberland.

sprekē van die benden peert-volcx toebehoorende die Grauen
van Northumberland eñ Cumberland, die welcke al waren sy ge-
reet om haer te verthoonē ter selfder tijt: nochtans dese Grauen
hoorende van het ghenaken der Spaenscher Armade/ gingē ge-
willichlijcken seer haestich nae de Zee canten/ eñ quamen by de
Conginginne haer vlote voor het gevecht by Calis, alwaer sy/zijn-
de in verschepden des Coninginnes schepen in eyghen persoone
loflijcke diensten bewesen teghen des Coninckx Armade. Ende om
te verthoonē die groote ghereetheypt in t'generaele van verschep-
den andere ter seluer tijt/ die hare leuens waechden in den voor-
sepden dienst/daer trocken ter Zee datmael verschepden Edelte-
den van goeden qualiteyt/ die ghewillichlijckē sonder eenich be-
uel/eñ sonder wetenschap van de Coninginne haer seluen voech-
den in de Coningins vlote in verschepdē schepen/alwaer sy dien-
den in den slach voor Calis: van t'welcke ghetal zijnde seer groot/

Mr. Henri Brooke. Sr. Thomas Cecil. Sr. William Hatton. Sr. Horatio Pallauicino. Mr. Robbert Carie. Sr. Charles Blunt. Mr. Thomas Geerard. Mr. Williã Heruie.

ghedenckt my de namen der sommigher/eñ waren dese/Mr. Hen-
ri Brooke, sone eñ erfghenaem tot den Heer Cobham, Sr. Thomas
Cecil, sone eñ erfgenaem tot den heere Tresorier/Sr. William Hat-
ton, erfghenaem tot den heer Cancelier/ Sr. Horatio Pallauicino,
een Ridder van Genua/ Mr. Robert Carie, sone tot den heere Hon-
don, Sr. Charles Blunt, broeder tot den heere Mountioy. Maer vele
worter ghesept van twee Edelieden vanden houe/die welcke dat-
mael in de vlote gingen/ wiens namē zijn Thomas Geerard ende
William Heruie my onbekent/ maer nu ter tijt hier ontrent Lon-
den veel afgesproken met grooter faine. Dese twee auontuerden
wt een scheeps boot/ die groote Galiasse te borderen/ waer in
Moncado was/eñ entreerden de selue alleenlijcken met hare rap-
pieren: een sake ghemeynlijck ghesproken/ dat noyt te voren des-
ghelijcken gheauontureert is/ aenmerckende de hoochte der Ga-
liassen, te verghelijcken by een scheeps boot. Eñ noch om te ver-
thoonen hoe eernstelijck alle soorten van hooghe eñ gemeene ede-
lieden waren/hare leuens te auontuerē in desen dienst/so werter

Den Graue van Oxford.

ghesept dat den Graue van Oxford, die welcke een is van de out-
ste Grauen van desen lande/ hem oock begaf ter Zee/ ten dienste
van de Coningins Armeye.

Mr. Robert Cecil. Den Heer Dudley. Sr. Walter Raligh. Mr. Williã Cecil. Mr. Eduwaert Darci. Mr. Arthure Gorge.

Daer ginck noch mede tot dien eynde/een tweede sone van den
heer Thresorier, ghenoemt nae mijn oudthout Robert Cecil: daer
ginck oock ontrent die tijt ter Zee/den Heere Dudley, een out Ba-
ron van desen rijcke/ende Sr. Walter Raligh, een Edelman van des
Coningins secrete Camer/ eñ in zijn companie een groot ghetal
ionge Edelieden/ onder de welcke my ghedenckt de namen van
den Erfghenaem van Sr. Thomas Cecil, ghenoemt Willian Cecil,
eñ van Eduwaert Darcy, ghenoemt Arthure Gorge, eñ sosdanighe
anderen: met het verhalē van dese en verblyde ick my seluen niet/
maer alleenlijck v daer mede te thoonen hoe verde wy bedrogen
zijn gheweest/ met het dencken dat wy alhier een schoonen aen-
hanck souden ghehadt hebben/midts dat ghy merckt/ dat beyde
te lande eñ ter zee/alle soorten van mannen soo ghereet waren op

haer

haer eyghen costen/sonder beuel oft onderhout/ haere leuens te
wagen tot voorstant der Coninginne eñ den rijcke. Eñ aengaen- Den Graue
de des Grauen van Hontingtons machten/ zijnde Lutenant Ge- van Hötington.
nerael int noorder quartier/t'wert geseyt/ dat hy gereet gemaect
hadde tot dees Armeye in Iorckshire, eñ andere landen gemeyn-
lijcken gheordonneert ten dienste teghen Schotlant/tot den ghe-
tale van 40000. wel gewapende voet-knechten/ eñ ontrēt 10000.
peerdt-volcx/om tot hen te comen/in dien eenighe oorsaecke soude
zijn van ouer val in t'noorder quartier: tot den welckẽ gheuoecht
zijn met hare machten drij andere Heeren in t'noorder quartier/ Den Heer Scroope.
den Heere Schroope. den heere Darcy, eñ den heere Euers. Den Heer Darcy.
Daer waren oock verscheyden andere Heeren die Lutenanten Den Heer Euers.
waren ouer landen/ die ghereet hadden op haer eygen costen/een
goet getal peerde-volcx. Als den Graue van Kent, Lutenant van Den Graue van Kent.
Bedfordshire: den Heere Hunsdon, den Heer Camerlinck. Lutenant Hr. Hunsdon
van Norforlk ende Suffolck: den Heere Cobham, Lutenãt van Kent: Hr. Cobham.
den heere Gray van Buckinghamshire: den Heere Nordth van Cam- Hr. Gray.
bridgeshire: den heer Chandos van Glocestershire: den Heer S. Iohn Hr. Nordth. Hr. Chandos
van Huntingtonshire: den heere Buckhurst van Sussex: Ende also by Hr. S. Iohn.
dit eyghentlijck verhael niet onbequaem t'uwer wetenschap/ is Hr. Buckhurst.
het te mercken wat voornemen dẽ Edeldom van desen rijcke dit-
mael ghehadt hebben/ om te beletten alle ouervallinghe. Ende
indien ghy wel ouersiet v ordinari register der grooter Heeren
deses Rijcx/so sult ghy beuinden dat dese zijn de substantie vā alle
de groote Heeren/wtghenomen drij onderiarighe ionge Grauen/
1. Rutland, 2. South-hampton, eñ 3. Bedtford, dess alle drij opghe- 1. Graue van Kent.
uoet in verkeerde religie. Eñ aldus blijft noch achter te spreken 2. Graue van Southampton.
van den Graue van Arundel, die welcke is int Casteel tot Lon-
den/ door oorsake hy voorghenomen hadde te vluchten wt den 3. Graue van Bedtford.
Rijcke/door beroepinghe van dien/die nu is Cardinael Allen: die
welcke Graue hoe hy oock ghesint mach zijn tot de Catholijcke
religie/ so hoor ick nochtans voorseker dat hy zijn leuen ghepre-
senteert heeft tot bescherminghe der Coninginne teghens de ge-
heele werelt. Eñ also wy gemeent hadden/ dat wy een aẽhanck
souden ghehadt hebben in desen rijcke/ twelck door dese voorige
verclaringhe blijckt niet moghelijck conde zijn/dẽ geheelen Edel-
dom zijnde soo geheel versekert aen de Conigings syde/ eñ t'ghe-
weldt van t'ghemeene volck niet wt dwanck/ maer vrijwillich
t'haerwaert gheneyght: ende ter seluer tijdt wert noch de Conin-
ginne ghepresenteert alsoo grooten hulpe voor haer te comen tot
haren dienste eñ bescherminghe vanden Rijcke/ als dat sy wt ge-
heel Christenrijck in geenderley wijse geen stercker ghehadt sou-
de moghen hebben. Twelcke was den Coninck van Schotlant/
den welcken hoorende van desen voorghenomen ouerval deses
rijcx/sant eenen Edelman tot de Coninginne met zijn brieuen (al-
soo ick gheloofl ijcken verstaen hebbe) haer te presenteren alle die
macht die hy hadde om haer en haer rijck te beschermen: eñ in-
dien t'haer beliefde/ so wilde hy comen in eyghen persoon eñ wa-

 ghen.

De presentatie van den Coninck van Schotlant tot de Coninginne van Engelant

De bende vā voetvolck eñ peerde volck opghericht door de Bisschoppen.

Die derde eñ leste hope die de Catholijcken hadden op den aenhanck in dit rijck was te vergeefs.

ghen zijn eyghen lijf om dat Rijcke te beschermen / tegens alle o-
veruallers van weghen de Religie/ oft eenich ander voornemen/
hoe het oock zijn mochte. So meuch dy by alle dit mercken / wat
rekeninghe ghemaeckt mach wordē op ydele belooften/ gemaect
in den name van desen Coninck. Eñ om dat ghy sult verstaen dat
ick goede middel hebbe die wetenschap te hebben van eenige an-
dere machten deses Rijcx/ tot bescherminghe daer van/ soo is het
voorsekere (alsoo ick hoore) eñ heb oock seluer gesien een lijste ofte
rolle van eē groot getal/ beyde peert-volck en voet-volck die de
Bisschoppen deses Rijcx hebben op haer eyghen costen/ onder die
contributie van de geestelijckheyt bestelt in benden van peerde-
volck eñ voet-volck/ om gheleyt te wordē onder principale Ede-
lieden die de Coninginne daer toe noemen sal: eñ dese bendē mo-
ten ydellijcken ghenoemt wordē Milites sacri. Eñ voor t'leste punt
der dry fondamenten/ van onse vermoede principale hopen/ daer
op desen ouerual meestelijcken ghefondeert ende begonnen was/
(t'welck was seekerlijcken eñ generalijcken ghelooft / dat hier in
dit Rijcke gheuonden souden zijn geweest een meenichte van Ca-
tholijcken teghens de Coninginne / om haer te voeghen eñ by te
staen dē oueruallers/ op t'eerste verthoon der Spaenscher vlote:
Door mijn eerste verhael van de generale eñ bernende liefde des
ghemeenen volcx tot de Coninginne/ eñ de groote presentatiē der
diensten nu ghedaen van den gheheelen edeldom deses Rijcx) mach
dit voorseyde fondament ghespuert worden qualijck gheleyt te
zijn/ eñ alleenelijcken op ydele vermoedinghen / als oft het ware
op een drijf-sant/ ofte lieuer als inde locht vliegende getimmert.
Eñ het schijnt nochtans wel sekerlijck / dat hier op niet weynich
ghesteunt en is gheweest van den Coninck van Spaignien/ ende
van zijn principale dienaers; want daer wert desen teghenwoor-
dighen tijt int t'gheneral met eendrachtige beclaechlijcke stem-
me/ geē dinc meer veclaecht vā alle die menichte der Spaēgiaer-
den nu altijt gheuanghen/ jae by de principaelste van haer / dan
dat sy nu merckelijcken sien / dat den Coninck harē Meester met
sodanige ingeuingen geabuseert/ jae lieuer verraden is geweest.

De Spaensche geuanghenen verbouwssen des Conincx voornemen/ als zijnde bedrogen door de gheuluchte Catholijcken/ die de Spaengiarden noemen verraders vā hare landen.

Want sy segghen daer was niemandt van weerde in al dese Ar-
meye/ ofte sy hadden vastelijckē hooren affirmerē/ eñ t'selfde oock
vertoont tot troost van allen die daer in dienden al eer sy t'schepe
gingen dat sy niet en souden bevreest zijn van eenighen tegenstant
in Engelant / want daer was goede versekeringhe ghegeuen tot
den Coninck/ dat sy souden beuindē een groote armeye Catolijc-
ken/ t'haren gunste/ soo haest die vloot vernomen worde op haere
Zee-custen / eñ sy seggen dat sy aldus waren ghetroostet eñ moe-
dich ghemaeckt om dese reyse aen-tegaen: andersins (sweeren
vele van haer) wilden sy noyt te schepe ghecomen hebben / so on-
meughelijcken segghen sy/ dat het was eñ teghens alle reden/ om
een Rijcke te oueruallen met voornemen het selue in te winnen/
sonder beyde yet daer toegerechticht te zijn/ eñ oock eē aenhanck
te hebbē aldaer: maer in sonderheyt sonder een versekerken aen-
hanck.

Tis onmogelijck soo de Spaengiaerden hen laten duncken/ een rijcke t'ouervallen sonder yet daer toe gherechticht te zijn ende sonder onwedighen aenhanck.

hanck. Eñ daeromme beuindende nu deſen trooſt valſch te zijn/
ſoo vervloecken vele van deſe gheuanghenen uwen perſoon / als
zijnde des Coninckx Ambaſſadeur: als dien/(ſeggen ſy)die op ver-
moede weteuſchap/ dien ghy becomen hadt wt Enghelant/ meer
gheloofs ghegeuen wert dan yemant anders/eñ hadden deſe vele
laren den Coninck haren Mr. gheheelijck daer toe aengepoꝛt/ op
hope/eñ ander diergelijcke radinghen/aen te vangen ſodanighen
werck als dit was: zijnde gantſchelijcken in alle verſtanden om
te verwerpē/ſonder wat ſekerheyts van dit leſte deel/in ſonder-
heyt om alhier gehat te hebben eenen ſtercken aenhanck. Sy ver-
vloecken oock alle ſoodanighe Engelſchen als gheulucht zijn wt
dit landt/dien ſy niet en vermijden verraders te noemen/ om dat
ſy haer eygen lant te coop geſet hebben tot den Paus en den Co-
ninck van Spaengien. Ende deſe gheuangenen ſeggen noch daer
by dat haer wijs ghemaeckt was dat dit landt ſoo open was om
in te vallen/eñ ſoo ſwack om eenich ghewelt teghen te ſtaen/ende
t'volck ſoo ellendich/als dat haer daer dooꝛ dochte/de inwinnin-
ghe daer van geen meerder ſwaricheyt en ſoude zijn geweeſt/ dan
den ouerval van een menichte naeckte Indiaenen was in t'begin-
ſel van haren ouerval aldaer dooꝛ den Coninck Ferdinandus.

De Spaenſche ghevangenen vervloecken den aenſlach ende t'vervolch vā Don Bernardin Mendoſa.

Ende nu aengaende de ſterckte en t'volck van dit lant: vele vā
de gheuangenen/zynde van de Zee-cuſten gebꝛocht tot Londen/
daer dooꝛ ſy op merckinghe ghenomen hebben van t'lant eñ het
volck/ſpꝛeken nu wonderlijckē daer van achtende t'ſelue onwin-
lijck / anders dan dooꝛ verraet ofte dooꝛ eenighen grooten aen-
hanck binnen t'Rijcke.

Maer oft al deſe redenen die ghemeenlijcken van haer gehooꝛt
woꝛden vooꝛtcomen wt hare herten / ofte dat ſy alſo ſpꝛeken om
d'Engelſchen te behaghen / om dat ſy van haer wel ghetracteert
woꝛden/die oock lichtelijcken zijn te bedꝛieghen met ſmeeckende
wooꝛden/ en wete ick niet/ maer dit ben ick ſeker dat ſy dagelijcx
haer aldus laeten hooꝛen/met wtwendich bewijs van groot ver-
dꝛiet teghens ſoodanighe/als des Coninckx Raetſlieden gheweeſt
hebben van deſe reyſe. Vele van haer oock die goet onderſcheyt
dꝛaghen eñ ghehooꝛt hebben van ſommighe ſodanige Engelſche
ghebanden als in Spaengien gheweeſt hebben/daer van ſy ſom-
migeyeckent hebbē(namelijck ouer etlijcke iarē Sr.Francis Engle-
field, eñ onlancx/ den Heere Paget eñ zijnen Bꝛoeder) ſo hebben ſy
wel merckelijckē ondervꝛaecht/van wat macht eñ credijt de ſelue
alhier waren/ om een aenhanck te hebben. Sy ondervꝛaechden
oock van den Gꝛaue van Weſtmerlandt: hoe wel ſy van hem be-
kennen hy maer een man is van cleenen ghebiede. Maer onſe we-
derpartijen al hier hebben deſe eñ alle d'andere ſoo ſeer vercleent
als dat ſy van geenen credit en waren om eenich getal van volck
t'onderhoudē/dan dooꝛ beſtel van de Coninginne/doen ſy in haer
beſte beſit waren: alſoo dat de gheuangens haer verwonderden
hoe den Coninck alſoo conde bedꝛoghen zijn/om haer onderhout
te gheuen/anders dan wt medelyden/van weghen hare Religie.

Sr. Francis Englefield. Den Heere Paget.

Den Graue van Weſtmerlandt.

 Maer

Thomas Stuckeleys loghenen/ bedriegende de Coninck van Spaenguiē/ eñ den Paus werden nu vanden Spaẽgiaerden op t'nieuw verhaelt.

Maer sy bekennen dat sy dickmael in Spaengien ghehoort hebben / hoe den Coninck eenmael heerlijcken bedrogen is gheweest/ door eender Thomas stuckele, een ghemeen Engelsman/ den welcken vluchtede wt Yrlandt (om schult ende ander quade feyten) in Spaengien/ niet een penninck weert zijnde als zijn schult betaelt was/ ende was maer een tweede sone van een ghemeẽ vermoedet Edelman/ ende was in Spaengien betrout te zijn (door wtgeuen van hem seluen) een Hertoch/ een Marquis/ ende een Graue van Yrlant/ ende wert also langen tijt onderhouden/ als een man die groote diensten conde te wegen brenghen teghens de Coninginne van Engelant/ tot dat ten laetsten den Coninck zyn bedroch ghewaer werde/ ende bande hem wt Spaengien. Ende daer nae comende tot Roomẽ/ was hy oock by dẽ Paus een tijt lanck onderhouden/ tot dat hy verspiet worde door sommighe goede Catholijcken) die niet en conden verdraghen dat des Paus heylicheydt also grosselijken bespot soude worden: Alsoo dat sommighe van dese gheuangenen (hier van ghebruyckende tijt cortige reden/ hoe beyde den Keyser Carolus, en daer nae desen Coninck / met den Paus/ so heerlijcken bedroghen waren/ door desen Stuckeley) tijtcortelijcken concluderen/ dat sy denckẽ sommige van dese Engelschen die nu den Coninck aldus ghelept hebben Stuckeleys voetstappen gheuolcht zijn.

Ende met oprechter waerheyt/ ick eñ vele anderẽ hebben dickmael beschaemt gheweest/ soodanighe ruyme reden van den Coninck/ en den Paus te hooren/ ia vanden Keyser Carolus, die sulcken gast als Stuckeley was/ soo heerlijcken bedriegen conde/ ende twas te meer om verwonderẽ/ hoe hy den Catholijcken Coninck bedrieghen conde/ nae dien hy wel bekent was onder vele van zijnen Raet/ (doen den Coninck hem verhielt in Enghelant) dat hy maer gheweest hadde een opgheuende bedelaer/ eñ een Roffiaen/ eñ naderhant een roouer teghens den Spaengiaerden.

Een cōclusie vandẽ schrijuer tot radinghe van een ander middel/ eñ niet door gewelt.

Nu mijn Heer Ambassadeur/ door dese mijn langhe verclaringhe/ der saken voorleden qualijck af gheloopen/ ende van de opinien van sodanighe/ als ick onlanckx mede omgegaen hebbe/ met ooc mijn eygẽ begrijp / t'welc ic niet vergeefs vermoede oft uwer genaden muecht mercken/ in t'eerste stuck onser tegenwoordiger ellende/ eñ iammerlijckẽ staet: eñ int tweede stuck/ dẽ staet van de Coninginne/ haer Rijcke/ haer volck/ haer herten/ eñ haer stercken/ soo verre teghen t'vermoeden van des Paus heylicheyt/ ende den Catholijcken Coninck/ eñ in sonderheyt van u (mijn Heere) eñ alle anderen die dese langhe iaeren doende gheweest zijn ouer dit werck / als dat ick niet en weet wat cours sal ofte mach gedocht wordẽ bequaem voor dese sake / siende dat door het ondervinden blijckt/ dat door ghewelt onse sake niet en can ghereddet worden. Noch oock en wil eenighe veranderinghe de sake verbeteren/ als dese Coninginne haer daghen sal eynden/ ghelijck doch alle Princen sterffelijck zijn. Want beyde d'vniuersaliteyten deses volcx door het gheheele rijcke/ zijn so vastelijcken/ eñ wtsinnichlijcken/

ghestelt

als dat geenderley en mach helpen
ghestelt teghens onse Religie/ als dat geenderley en mach helpen
teghens hare vereenichde machten: eñ so wie oock gherechtelijc-
ken besitten sal de Croone/ nae dese Coninginne (die welcke wel
schijnt soo langhe leuen sal/ als eenich Prince in Christenrijck) in
dien de Croone mochte comen aen den Coninck van Schotlant/
ofte tot eenigen anderen van t'Coninckliicke bloet/ ghelijck daer
vele zijn in desen Rijcke afgecomen van de Coninckliicke huysen
van Iorck, ende Lancaster, so en isser gheen vermoeden te nemen/
maer een yegelijck van haer die nu in t'leuen zijn/ zijn bekent also
ernstlijcken gheneycht te zijn om des Paus authoriteyt teghen te
staen/ als eenighe van de vierichste protestanten ofte ketters in
die gheheele werelt.

Geen hope tot voordeel des Paus authoriteyt door eenighe die nu leuen eñ de Croone na de Coninginne besitte mochte onder de Coninck-lijcke linie.

Also om te besluyten/ als alle omstandicheden wel ouerleyt zijn/
soo en weet ick teghenwoordich gheen ander middel dan de sake
den Almachtighen Godt te beuelen/ ende alle de Heylighen inden
Hemel/ met onse gheduerighe ghebeden: eñ op aerden tot den H.
Raet vanden Paus eñ zijne Cardinalen/ met onse versoeckinghen
om t'groot ghetal van onse benaude eñ wtlandighe broederen te
troosten/ eñ omme alhier in dit Rijcke te senden verstandige/ heylt-
ge/ eñ geleerde mannen/ die alleenlijcken heymelijcker wijse (sonder
haer te moeyen in saken van staet) door ons te leeren/ ons beuestigen
mogen in onsen gheloone/ eñ door hare lieflijcke onderwijsingen
anderen winnen die noch niet ghewortelt en zijn in ketterije.

Een conclusie wat best gedaen mach zijn om de Catholijcke religie in Engelant te onderhouden.

Ende tot troost van sodanighe als ghedwongen werden iaer-
lijcx te gheuen groote sommen gelts van hare incomsten/ om dat
sy vermyden toe kercken te comen/ soo waert wel medelijdende
t'ouerlegghen/ ofter niet en conde eenighe dispensatie gheuonden
werden door des Paus heylicheyt voor sommige weynige iaren/
om te gheduIden haer comste ter kercken/ sonder veranderinghe
haers gheloofs: aenmerckende een groot ghetal daer in staen
(also sy seggen) niet dat yet in de kercke ghebruyckt wert dat or-
dentlijck teghen Godts Wet is/ maer om dat de oeffeninghen eñ
ghebeden (al zijn sy vergadert wt de H. Schristuer) niet en zijn/
voor goet bekent by de Catholijcke kercke/ ende t'hooft vandien/
twelck is des Paus heylicheyt: ende alleen om die oorsake/ ach-
ten alle ghetrouwe Catholijcken dese kercke Schismatical te zijn.
Door t'welcke middel van gheduldinge/ een groote menichte vã
soodanighe als wel bliuen sullen eeuwighe Catholijcken/ moch-
ten ghenieten haer incomsten eñ vryheden: ende in veruolch van
tijden/ mocht de Catholijcke Religie (door Godts goetheyt) daer
door met beter versekertheyt vermeerdert worden/ t'Gods eere/
dan het t'eenigen tyden sal connen gheschieden/ door eenich ghe-
welt/ hoe het oock zijn mach. Want alsoo was t'ghebruyck der
Christenen Religie/ in t'beginsel/ ende verdeelden hun alsoo in de
gheheele werelt: niet door ghewelt/ maer alleen door leeringhen/
ende exempel van heylicheyt in den leraers/ tegẽs alle aertlijcke
machten. Eñ hier mede wil ick eyndighen mijn lange schrijuen/
met de sprencke die den Coninck Dauid viermael ghebruyckte
in eene

Een gesochte verlichtenisse van den Paus voor de mistroude Catolijcken in Engelant.

De oprechte Catholijcken achten de Engelsche kercke alleen om dat sy de Paus niet voor goet kẽt (hoe wel sy haer leeringe niet en verwerpen) voor secteryen/ eñ afgedeelt te zijn.

der sommighe andere meer zijn/daer op geen rekēschap is te

in eene van zijn Psalmen. Et clamauerunt ad Dominum in tribulatione eorum, & de angustia eorum liberauit eos, ende also moeten wy dit stellē tot onsen fondamente/ om daer op onse hope te bouwen/want alle andere hopingen zijn ydel eñ valsch.

NAe dat ick dit mijn schrijuen gheeyndicht hadde/t'welck ick beuant door t'ouersiē dat het meerder was dan ick ghemeent hadde/al ist dat de saken daer in begrepen/my daer toe hebben ghedreuen/eñ mede om dat ick verworuen hadde een van myne vrienden die meer wetenschaps hadde in de Fransoysche spraecke dan ick / om t'selfde ouer te setten in t'Fransoys: soo wast mijn ongheluck/ dat doen hy een deel daer van ghedaen hadde wert hy cranck van een hittighe cortse./ daer door mijnen brief by hem verbleef/op hope van beteringe/10. ofte 12. daghen: ende siende gheenen hope daer toe/so bewillichde ick een ander seer ghetrouwe eñ ghesondt Catholijck/ hebbende perfecte wetēschap in die Fransoysche tale/die ouer hem nam t'selfde in Fransoys te stellen/ daer door oock eenighen tijt verloopen is: soo dat mijnen brief zijnde gheschreuen in t'midden Augusti: ben ick wt noot ghedwonghen gheweest t'selfde te eyndighen in September. Eñ also heeftet my goet ghedocht: ter wijlen mijn voorighen brief was in t'ouersetten/daer by te voegen sommighe saken middeler tijt ghesciet/nut t'uwer wetenschap.

Ontrent den seuensten Augusti/ quam den Heer Admirael met de vlote/hebbende veruolcht de Spaensche vlote (also sy verclaren) soo verre tot onder den 55. graet ten noorden: de Spaensche vlote nemende haren cours/nae de wterste plaetsen van Noorweghen, ofte nae de Orcades ouer gheen zijde Schotlandt: t'welcke indiē sy also dedē/ so werdet alhier vermoedet dat sy wildē haren pas nemen om Schotlant eñ Irlant: maer indien sy haer gauen nae Noorweghen, dan mochtet wel ghebeuren/ (so verre sy condē verweruen vernieuwinghe van Masten/ daer van d'Enghelsche vloot haer seer ghespoilleert hadde) dat sy als dan mochten noch eens weder ghekeert hebben. Maer ick mijnsdeels wenschte haer eenen spoedighen wint t'huys te comen om Yrlant/door dien dat ick twijfelde van haer wederkeringe om vele oorsaken/beyde om haer ghebreken / die niet en conden versien werden in Noorweghen, als oock door cleenheyt des Hertogen van Parmas macht/ om zijn Armeye ter Zee te brenghen / door ghebreck van scheeps volck. Niettemin/op cuntschappen wt Schotlant dat sy waren ouer gheen zijde d'Orcades, ende dat den Coninck van Schotlant neerstich beuel ghegheuen hadde / op alle zijn Zee-custen / dat de Spaengiaerden niet en souden toeghelaeten worden in eenighe plaetsen te landen/maer dat d'Engelschen mochten landen/ende ontset werden/van hare behoeftigheden: soo werdt alhier bestelt de vlote t'ontlasten/ wtghenomen 20. schepen die welcke waeren onder den beuel van den Heer Henri Seymour, om te wachten op d'aenslaeghen van den Hertoch van Parma: soo op Enghelandt/

twelck.

twelck niet en scheen: ofte op Zeelandt twelck ghetwijfelt begon
te werden. Maer binnen drie oft vier daghen hier nae quam su-
bijtelijcken alhier de tijdinghe in t'hof dat de Spaensche vloot
haer veruerscht hadden in de Eylanden op gheen zijde d'Orcades,
beyde met ouervloet van water/ eñ met broodt/ visch/ eñ vleysch/
soo veel sy voor haer gelden becomen conden: ende wilden alhier
noch een mael wederkeeren om te wachten op d'Armeye vanden
Hertoch van Parma, om de selfde te ghelepden ouer Zee in En-
ghelandt. Daer op alhier nieuwe moyten ontstonden/ daer me-
de (ick wel weet) dat de Coninginne ende haeren Raet niet wey-
nich benaut waren wat sy doen souden/ maer in t'eynde wert be-
stelt/ om d'ontrustinghe der vlote op te houden/ ende also wert de
gheheele vlote/ seer spoedichlijcken wederom ghereet gemaeckt/
alleene op de voor verhaelde tijdinghen: daer door ick ende vele
anderen seer verblijt waren/ siende haerlieden op t'nieuwe onru-
stich ghemaeckt/ ende op een yeghelijck lichtveerdich gheruchte
tot groote costen ghebracht. Maer dit en gheduerde niet bouen
acht ofte thien daghen. Want op breeder ghewisse kennissen door
twee ofte drij Pinassen/ die wtghesonden waeren te verspieden/
waer de Spaensche vlote was/ die welcke verclaerden dat sy wa-
ren ouer gheen zijde d'Orcades, seylende westwaert in seer quade
ghestaltenisse/ hebbende vele van haer volck in dese Noortsche
plaetsen door sterfte verloren/ ende in groote benautheydt/ door
ghebreck van masten/ ende oock van scheeps-volck: soo werter
nieuw beuel ghegheuen de vlote alhier t'ontlasten/ wtghesondert
die/ de welcke wachten souden op den Hertoch van Parma: ende
also keerde dē Heer Admirael wederomme met den Heer Thomas
Haward, den Heer Henri Seymour, den Heer Scheffeld, Sr. Francis
Draecke, met alle de Capiteynen ten Houe/ wtghenomen sodani-
ghe als beuel hadden ouer de vlote/ die daer was onder den Heere
Henri. Ende op de wedercoemste van dese zee mannen tot der
stadt/ zijnder sulcke gheruchten ghestroyt/ omme de hooghe ende
ghemeene Edelmannen/ de hooghe ende ghemeene Edelvrouwē/
ende t'ander ghemeen volck van alle sooten te beweghen tot een
dootlijcken haet ouer de Spaengiaerden/ alsoo dat de arme ghe-
uangene Spaengiaerdē seer bevreest waren vermoort te wordē:
om dat het ghesept werde/ ende van velen gelooft/ dat de Spaen-
sche Heeren die in de vloot waren een eyghentlijcke wtdeelinghe
onder haer seluen ghemaeckt hadden van alle des Edeldoms
huysen in Enghelant by hare namen/ ende hadden eensdeels En-
gelant verdeelt onder haer seluen/ ende hadden besluyt gemaeckt
van verscheyden manieren der verschrickelijcker dooden/ beyde
ouer den Edeldom/ ende ouer de reste van t'volck. De Edelvrou-
wen/ Vrouwen/ ende Vrijsters/ waeren oock gheordonneert tot
alle schenderye: die vermoghene cooplieden huysen in Londen
waren gheregistreert by namen/ ende geordonneert voor de com-
pagnien der Squadrons van de vlote/ de selue t'haerder buydt/ te
spoilleeren/ ende om den haet te vermeerderen so werter ghesept/

E datter

datter in de Spaensche vlote mede ghebracht waeren menichte van stroppen om t'ghemeene volck daer mede te worghen / ende sekere ysers met mercken ghesueden/de selue heet te maecken/om daer mede te mercken alle kinderen in haere aensichtẽ/zijnde onder de seuen iaeren oudt/op dat sy mochten nae der handt bekent worden/kinderen te zijn gheweest van d'ouerwonnen Natie.

Dese gheruchten waeren ghemeenlijcken ghestropt door dese/ die van d'Enghelsche vlote quamen/als hebbende t'selfde hooren bekennen van den Spaengiaerden: alsoo datter een tijdt lanck/ een gemeene murmuratie was/ datmẽ dese gheuangene Spaengiaerden niet en behoorde te laten leuen/alsoo sy deden/maer dat mense soude dooden ghelijck sy voorghenomen hadden d'Engelschen te doen. Maer de voorsichtichste mannen/ ende sodanige als last hadden ouer de gheuangenen / hebbende geen beuel vanden Raet/ namen neerstighe wacht tot behoudenisse der gheuanghenen/als een sake soo haestelijcken niet zijnde te ghedooghen. Maer om t'volck te vreden te stellen met eenich ander middel/ so werter verleden Sondach door t'versoeck van den Mayeur ende zijne medegenooten/een groot getal der banieren/swemmers/eñ vaendels/die gewonnẽ waren van de Spaensche vlote/ gebracht op Paulus kerckhof/ende aldaer opentlijcken getoont onder t'sermoon/tot groote blijschap van alle t'volck. Ende daer nae werden sy ghebrocht by t'Cruyce inde Marct-strate / eñ daer nae tot Londens brugge: daer door des volcx voorighe raserije/ grootelijck ghestilt wert/ ende hare generale verwoethept verandert in triumphen / roemende in alle plaetsen dat dit Gods werck was/ die welcke verhoort hadde de ernstige ghebedẽ des volcx/ eñ t'behaechde hem door t'voorige bidden ende vasten: dat soodanighe banieren/ eñ swemmers / als de Spaengiaerden ghemeent hadden te brenghen/ende opgeset te hebbẽ / in alle plaetsen der stadt/ als ghedenckteeckenen haerder triumphen) door zijn goede versienicheydt/ tot straffe des hoochmoets/ der Spaengiaerden/nu opghericht souden werden van d'Engelschen/ als ghedenckteeckenen haerder victorie/eñ eeuwighe schande der Spaengiaerdẽ. Op dese verthooningen volchden groote blijschappen: ende ghelijck in Junij ende Julij verleden/ alle kercken dagelijcx veruult waren/met volck/ in oeffeninghe der ghebeden/ ende bewijs van berou/ende biddingen tot Godt voor bescherminge/tegens hare vyanden: ende in vele kercken ghestadichlijcken 3. mael ter weken oeffeninghen der ghebeden/sermonen/ eñ vastinghen geheele dagen/van smorgens tot sauonts ghebruyckt werden/met groote verwonderinghen/om te sien sulcken generalen deuotie (die ick ende meer andere achten te gheschieden meer wt vreese dan wt deuotie) soo ghescheit nu (sedert d'Engelsche vlote wedergekeert is ende de Spaensche verdreuẽ / eñ wetenschap alhier ghebracht is van de disorderen in Vlaenderen: van de muyterijen tusschen de Spaengierden ende ander soldaten/van t'verachten des Hertochs van Parma, onder den Spaengiaerden/zijnde daer toe ghe-

hant-

hanthaeft door eenen Hertoch) gencemt den Hertoch vã Pastrou, des Catholijcken Coninck bastaert : ende van het verloop ende wechtrecken van s'Hertoghen scheeps volck) alhier wederomme desghelijcken ghemeenen toeloop van t'volck ter predicatien in alle kercken : waer in vermaent wordt de groote goedicheydt Gods ouer Enghelant/ aengaende het verlossen van t'selfde/ van den ghedreychden ouerval / eñ oeffenen haer in gemeene ghebedē om lof eñ danck tot Godt/ voor t'selfde te bewijsen.

DEN DRVCKER TOT DEN Leeser.

HOe wel het wel te mercken is / dat noch den eersten schrijuer van desen Brief (nu door my gedruct) noch oock dē Spaegiaert Don Bernardin, aen wien hy ghesonden is/ eenighen lust ghehadt hebben om eenighen goeden voort ganck te hooren van den staet van Enghelant: also het blijckē mach aenden schrijuer/ door dien hy hem seluen verthoont bedroeft te zijn eenich goet gherucht van Enghelant te verclaren/ anders dan hy door grooten noot ghedwongen is te doen: eñ in Don Bernardin, die welcke so onbeschaemt/ ofte lieuer so verblindet snel was/ als in druck te verstroeyen/ beyde in Fransoys/ Italiaens/ eñ Spaens/ rechte valsche gheruchten van victorie der Spaengiaerden / effen doen de victorie seer heerlijcken was op d'Engelsche syde/ ende de Spaensche ouerwonnen : nochtans ter wijlen ick doende was in t'drucken deses/ een tijt lanck nae dat desen brief ghesonden was naer Vranckrijck/ so quam tot deser stadt sekere wetenschap t'onser aller troost/ van sommige gheluckighe gheschiedenissen / tot verminderinghe van onse doodtlijcke vyanden in haer heerlijcke vlote/ die welcke ghedreuen is wt der Zee ontrent tleste van Julij/ nae de wterste noortsche plaetsen van Schotlant. Daeromme heb ick het niet onbequaem gheacht/ dit selfde te voeghen by den Brief van Don Bernardin , op dat hy mach vermijden/ seluer niet so snel te zijn/ noch oock eenen Capella toe te laten (die welcke is zijn ghemeen gherucht saeyer) om te schrijuen dese loghens in plaetse van waerheyt.

De eyghentheden der saecken zijn dese. De vlote was door onweder ghedreuen op geen syde d'Eylanden Orcnay ontrent den eersten Augusti/ twelck nu is meer dan ses weken verleden / die plaetse zijnde bouen 60. graden van den noort poel: een onghewoontlijcke plaetse voor den ionghen Spaensche lustighe ghesellen/ die noyt stormen ter zee/ noch cout weder in Augusto ghevoelt hadden.

Eñ ontrent dese noortsche Eylanden storuen haer scheeps volck dagelijcx met mennichten: ghelijck door de lichamen aen lant ghevvorpen/ ghebleken heeft / eñ twintich daghen ofte meer daer nae hebbende haren tijt ouerghebracht in elende/ sy zijnde begerich om weder thuys te keeren nae Spaengien/ seylden seer verre ten suytwesten in den Occiaen om Spaengien te crijgen . Maer Godt almachtich die altijt wreeckt de sake van zijnen benauden volcke/ die haer betrouwen op hem setten/ ende vernedert zijn vyanden/ die haer seluen seer stoutelijcken verheffen tot den Hemel/ voechde de winden soo gheweldich contrari tegens dese stoute vlote/ also dat sy met ghewelt verstroyt werdē op de verheffende Zee/ aen t'westē van Yrlandt : ende alsoo vele van haer ghedreuen in verscheyden periculoose

hoecken/ende clippen langs de weſt eñ noort plaetſen van Yrlandt in verſcheydẽ
plaetſen meer dañ 100. mijlen verſcheyden/ eñ aldaer vernielt/ſommige gheſonc-
ken/ ſommighe ghebroken/ ſommighe gheſtrandet/ ende ſommighe door den
Spaengiaerden ſelue verbrant.
Alſoo dat in t noorder quartier van Yrlant tegen Schotlant/ tuſſchẽ de twee
riuieren van Longhfoile ende Longh willey, neghen opt lant ghedreuen worden/
eñ vele van die ghebroken/ eñ de Spaengiaerden ghedwongen aen lant te comen
om reddinghe onder de wilde Iren.
In een ander plaetſe 20. mijlen ten suytweſtẽ van haer in een hoeck ghenaemt
Calbeggy, zijnder drie ander ſchepen ghedreuen op de clippen. In een ander
plaetſe ten suyden/ zijnde een hoeck/ ghenaemt Borreys, 20. mijlen noortwaert vã
Gallowey. toebehoorende den graue van Ormont, verſonck een byſonder groot
ſchip van 1000. vaten/ met 50. metalen ſtucken/ eñ vier cartouwen eñ al het volck
verdroncken wtghenomen 16. die welcke by haer cledinghen/ (alſo het verthoont
is wt Irlant) ſchijnen te zijn perſoonen van grooter extimatie. Ende om meer-
der ten suyden te comen/ 30. mijlen op de cuſten van Thomont ten noorden van de
riviere Shennan, twee ander vergingẽ aldaer/ waer van t'eene verbrant was door
den Spaengiaerden ſelue/ ende alſoo ghedreuen aen ſtrant: een ander was van
S. Sebaſtiaens, daer in waren 300. mannen/ die al verdroncken wtghenomen 60.
Een derde ſchip met zijn gheheele laſt verginck op een plaetſe/ genoemt Breckan,
in een ander plaets voor Sr. Tirlogh Obrines huys/ daer wert ooc een ander groot
ſchip verloren/ vermoedet te zijn een Galiaſſe. Deſe ſchadẽ bouen verhaelt/ ghe-
ſchieden tuſſchen den 5. eñ 10. September/ alſoo het onboden is wt verſcheyden
plaetſen van Irlant: alſoo dat by rekeninghe/ van den 21. Julij (doen deſe vloot
eerſtmael gheſlagen wert door d'Engelſche vloot) tot den 10. September (zijnde
den tijt van 7. weken ende meer) wel te vermoeden is dat de voorſeyde vlote nopt
eenen goeden dach ofte nacht ghehadt heeft.
Van de reſte der vlote/ werter oock gheſeyt dat vele van haer gheſien zijn ghe-
weeſt/ af en aenlegghende/ op de cuſten van Irlandt/ verworpen met de winden/
in ſulcker voeghen als dattet oock te beduchten is dat vele van haer qualijcken
Spaengien ſullen connen vercrijghen/ in dien ſy ſoo gheſwackt zijn/ met gebreck
van victualie ende ſcheeps volck/ als ſommighe van haer gheſellen/ die aen landt
ghelaten zijn/ ſeer claechlijcken verthoonen. Deſe accidenten heeft my goet ghe-
docht te voeghen by de ghedruckte Copije deſes briefs van Don Bernardin: om
dat hy ſien mach hoe Godt toeghedaen is/ de gherechtighe ſake van onſe ghena-
dighe Coninginne/ in t verthoonen zijns toorns teghens deſe ſtout roemende by-
anden des Chriſtelijcken vreeds: alſoo dat die gheheele werelt/ van Roomen tot
het wterſte deel van Chriſtenrijck ſien moghen/ dat ſy eñ haer Rijcke belijdende
t Euangelium zijns ſoons Chriſti/ bewaert eñ beſchermt wort/ (gelijck de woor-
den des Pſalms zijn/ Onder de ſchaduwe zijnder vlogelen, van t'aenſchijn der boo-
ſen, die haer ſochten te benauwen, ende haer omringhen, om haer ſiel te vernielen:)
twelcke ick niet en twijfel door danckbaerheyt van hare Maieſteyt/ ende haeren
gheheele Rijcke beweſen/ altijdt ghedueren ſal.

In October. 1588.

